

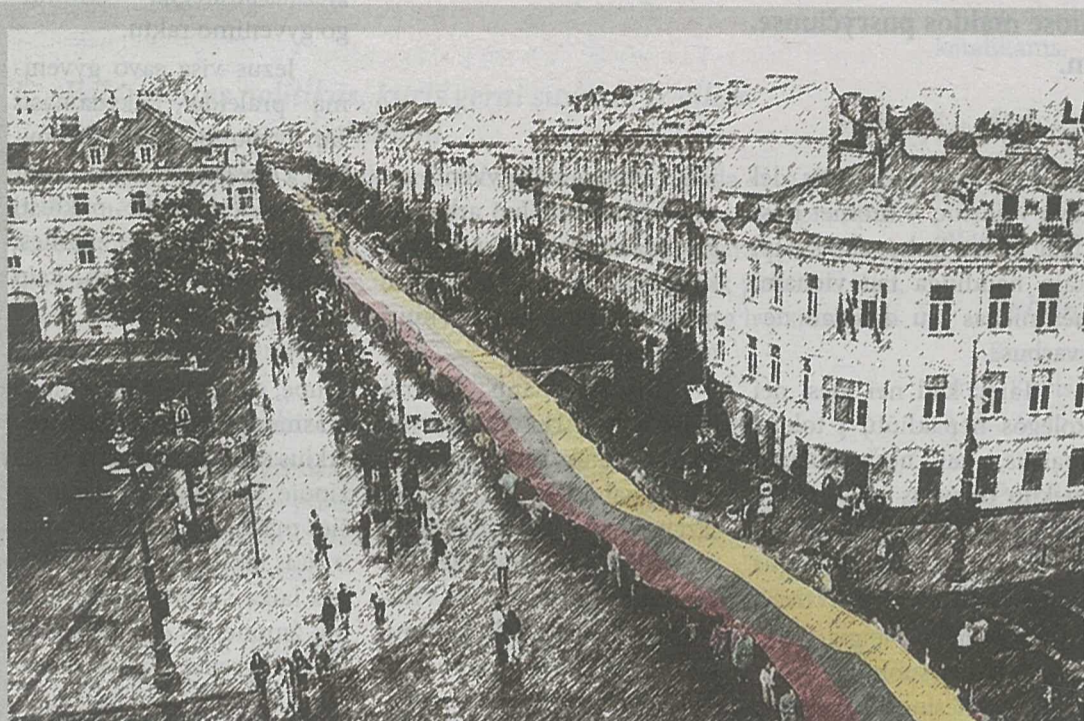
Nr. I. Politika ir vertybės

Krikščionis ir politika

Padorios politikos principai

• Palaiminimai politikams
Socialinio teisingumo siekis
Mokykimės iš pal. Jurgio Matulaičio
Pokalbis su rašytoja Vanda Juknaite

Paraginimai jaunam katalikui
Katalikų Bažnyčios Kronikos pamokos
Meilė Lukšienė: atsisakyti melo visur
Pokalbis su ambasadoriumi Žygiu Pavilioniu

Leidėjų žinia

Šio laikraščio tikslas - įtraukti į politikos ir visuomenės atgimimo procesą kuo daugiau žmonių. Skaitykite, diskutuokite su kitais, dalinkitės tuo, ką perskaitėte. Tapkite Gyvybės Lietuvos ambasadoriumi savo name, bendruomenėje, miestelyje.

Mes esame įsitikinę, kad krikščioniškas socialinis mokymas yra tas neišnaudotas šaltinis, kuris gali padėti perkeisti tiek politinį gyvenimą, tiek visą visuomenę. Tačiau tikras atgimimas bus galimas tik tada, kai būsime solidarūs, drąsūs ir kasdiene veikla liudysime savo vertybes.

/Redakcija/

Gyvybės Lietuvos sąjūdžio deklaracija

Mes telkiamės, nes tik veikdami kartu galime įveikti problemas ir kurti vaisingą alternatyvą nuskurdiantiems individualizmo ir kolektyvizmo kraštutinumams. Mums gyvybiškai būtinas politinio gyvenimo atnaujinimas ir tai yra ne vien politinio elito, bet visos politinės bendruomenės užduotis ir atsakomybė.

Mes tikime padoria, išmintinga, drąsia ir tarnaujančia politika, padedančia atskleisti kiekvieno žmogaus talentus, puoselėjančia žmogiškumą, kuriančia solidarią bendruomenę, stiprią ir teisingą valstybę – Gyvybės Lietuvą. Lietuvos partizanai kovojo už Tėvynę ir Laisvę su ginklu rankose. Sovietmečio disidentai, Lietuvos Sąjūdis įgyvendino tiesos sakymo revoliuciją. Šiandien mūsų uždavinys ne mažiau sudėtingas ir gyvybiškai svarbus: atstatyti Tėvynės vertybinį pamatą ir perkeisti politinį gyvenimą tarnystės bendrajam gėriui, padorumo, žmogaus orumo ir teisingumo dvasia.

1 Privalome pralaužti politikų užsisklendimą nuo žmonių. Atsinaujinusi politika – tai į kiekvieno žmogaus džiaugsmus, rūpesčius ir lūkesčius įsiklausanti politika. Teisingoje valstybėje politikai tariasi ne tik tarpusavyje, bet ir su žmonėmis.

2 Būti vilties žmonėmis. Šiandien itin svarbu sugrąžinti žmonių viltį, kad galime gyventi teisingoje, žmogaus orumą gerbiančioje, solidarioje ir kūrybingoje valstybėje. Tai galima pasiekti tik tada, jei suformuluosime aiškia viziją ir konkrečius žingsnius jos įgyvendinimui.

3 Galutinė instancija yra sąžinė ir Dievas, o ne trumpalaikė galia ar šlovė. Politikos atsinaujinimas pirmiausia yra širdies atnaujinimas ir padorumo vertybės liudijimas kasdienėje veikloje. Pasitikėjimo auginimas prasideda nuo patikimumo mažuose dalykuose.

4 Mylėti Tėvynę kaip dovaną. Savinieka visada yra pralaimėjimas. Turime ne skūstis ir aimanuoti, bet kasdien padaryti viską, kas nuo mūsų priklauso, kad Tėvynė taptų bent per žingsnelį gražesnė ir teisingesnė. Bet kuri valstybė yra didi ne savo teritorija, materialiniais ištekliais, karine galia, bet savo tikėjimu, viltimi ir meile.

5 Valdžia – tai pirmiausia tarnystė ir atsakomybė, o ne galia. Bendrasis gėris – tai svarbiausias politinio veikimo švyturys.

6 Padori politika rūpinasi ilgalaikiais, strateginiais sprendimais, o ne sėkme rinkimuose, partine ar asmenine nauda. Kai nekuriame ilgalaikės vizijos savo valstybei, savo žmonėms, savo vaikams, tampame kitų valstybių vizijų ar darbotvarkių dalimi.

7 Pagalba žmogui ir orių gyvenimo sąlygų užtikrinimas yra politinės valdžios pareiga, o ne tik deklaratyvus šūkis. Valstybės pažanga turi būti matuojama kiekvieno žmogaus gyvenimo kokybės gerėjimu, o ne abstrakčių rodiklių kreivėmis.

8 Stipri šeima yra svarbiausias valstybės ateities garantas. Investicijos į šeimų stiprinimą, gerovę ir gimstamumo skatinimą turi būti valstybės prioritetas. Tai turi būti daroma ne kalbomis, o konkrečiais politiniais sprendimais, padedančiais kiekvienai šeimai Lietuvoje.

9 Mokyklos ir universitetai turi ugdyti kūrybingus, žmogaus orumą gerbiančius, atsakingą laisvę ir Tėvynę mylinčius žmones, o ne vykdytojus, turinčius daug informacijos, bet ne supratimą, ką su ja daryti.

10 Lietuva turi savo unikalią misiją pasaulyje. Esame svarbi Vakarų civilizacijos dalis ir turime būti ne viršvalstybinių institucijų direktyvų vykdytojai, bet krikščioniškomis vertybėmis grįstos Europos kūrėjai.

Kartu esame stiprūs, ir mes tikrai galime daug ką pakeisti. Prisijunkite prie šio Sąjūdžio. Atėjo mūsų laikas atiduoti Lietuvai viską, ką iš jos gavome. Sujunkime rankas ir širdis. Tai šiandien mums Dievo duota galimybė, tai mūsų pašaukimas, tai mūsų misija.

Politikai pamiršo, kad valdžia tai tarnystė

Christian Jensen

Norime priminti amerikiečio advokato, Lietuvos bičiulio Christiano Jenseno kalbą, kurią jis pasakė 2010 metų pabaigoje Lietuvoje vykusiuose dešimtuose Nacionaliniuose maldos pusryčiuose. Neabejojame, kad ji labai aktuali ir šiandien.

Man kelia susirūpinimą tai, ką mačiau JAV Kongrese, Seime ir daugelyje kitų parlamentų, kuriuose turiu draugų. Esu įsitikinęs, kad išgyvename krizę, bet ji ne ekonominė, apie kurią visi kalba. Ekonominis sunkmetis ateina ir praeina – visuomet taip buvo ir visuomet taip bus.

Suprantama, Seimas atlieka svarbų vaidmenį atsižvelgiant Lietuvos ekonomikai. Bet aš kalbu apie kitokią krizę: kai kurie politikai Vašingtone, Vilniuje ir daugelyje kitų valstybių sostinių tarsi atitrūko nuo tikrovės ir iš tiesų, atrodo, labai sutriko. Jie pamiršo tikrąją priežastį, dėl kurios atėjo į valdžią – kuo geriau tarnauti savo šalies piliečiams ir tapti pavyzdžiais, kuriuos tauta galėtų gerbti, vertinti ir į kuriuos galėtų lygiuotis, tačiau, regis, juos laikinai apakino valdžios teikiama galia ir jie elgiasi taip, tarsi niekas nematytų, kad jie piktnaudžiauja šia valdžia, siekdami sau naudos ir asmeninio pelno. Jie elgiasi taip, tarytum būtų pamiršę, kad patys kiekvieną paros akimirką turėtų puoselėti mūsų visuomenės moralines vertybes, o ne kiekvieną akimirką galvoti, kaip rasti naujų būdų apeiti taisykles, rasti naujų spragų, kuriomis galėtų pasinaudoti ir likti nubausti už tai, kas kiekvienam žmogui atrodo visiškai netinkama – jeigu ne teisiškai, tai bent moraliai – nes kai kurie dalykai gali būti moraliai neteisingi, nors nebūtinai neteisėti.

Kaip galime leisti savo kolegoms, savo draugams, žmonėms, su kuriais praleidžiame daugiau laiko nei su šeimomis, tapti tokiems sutrikusiems ir kodėl nieko nedarome, kad juos sustabdymėme, kol dar nesukompromitavome visko, dėl ko visą laiką dirbome?

Jiems gal nepavyksta laimėti kovos su moraline ko-

rupcija, tačiau ir mums nepavyksta, jeigu stovime šalia ir nieko nedarome, kad juos sulaikytume nuo tokio elgesio, kuris ne tik sunaikins jų sielas, bet dėl kurio tauta ims dar labiau negerbti valdžios ir vyriausybės institucijų.

Taigi, kaip galime jiems padėti? Tai gali būti gana paprasta, bet reikia pasitelkti tokią praktiką, kurios pastaruoju metu jau nebetaikome.

Priežastis yra tai, kad jų gyvenime trūksta kai ko svarbaus – prasmingų santykių. Jeigu jie turėtų nedidelę grupelę draugų, su kuriais būtų kartu, žmonių, kurių patarimais pasitikėtų, jeigu žinotų, kad yra žmonių, kurie su meile vers pasiaiškinti dėl visų savo veiksmų, tuomet jie daug ilgiau ir rimčiau pasvarstytų prieš imdamiesi kažko, dėl ko draugai galėtų blogai apie juos pagalvoti, nes jiems iš tiesų rūpėtų, ką kiti apie juos mano.

Jeigu manai, kad niekam iš tiesų asmeniškai nerūpi – niekas iš visos širdies nesirūpina, kad tau būtų gerai, niekas taip tavimi nesirūpi-

na, kad verstų aiškintis dėl tavo veiksmų – tuomet būsi daug labiau linkęs elgtis taip, kaip naudinga tau vienam, nes niekas tau daugiau nesvarbus.

Taigi, kad nei mes, nei kolegoms nepakliūtų į tokius spąstus, kai nesirūpinama niekuo išskyrus save, reikia sugrįžti prie tos užmirštos praktikos kurti prasmingus santykius. Tai amžinoji tiesa.

Sociologai teigia, kad šiandienės visuomenės skilimas yra tiesiogiai susijęs su asmeninių santykių irimu.

Neturėtume stebėtis, nes tai natūrali kito santykio – mūsų santykio su Dievu – irimo pasekmė. Juk mūsų santykis su Dievu yra toks pirmapradis, toks esminis ir toks be galo svarbus, kad nuo jo priklauso visi kiti santykiai mūsų gyvenime. Jeigu mūsų santykis su Dievu yra atviras, sąžiningas, lydimas meilės ir bendravimo, tai teigiamai paveiks visus kitus mūsų santykius. Bet jeigu mėginame nuo Dievo slėptis, turėti nuo Jo paslapčių, ignoruoti, ką Jis mums sako,

jeigu stengiamės gyventi nesikalbėdami su Juo arba negirdėdami, kaip Jis su mumis kalbasi – tai taip pat labai neigiamai paveiks visus kitus mūsų santykius.

Tai ne mano sukurta idėja – ji iš Dievo. Apie tai galima perskaityti Evangelijoje pagal Matą (Mt 22), kai Jėzaus klausia, koks įsakymas yra didžiausias Įstatyme: „Jėzus jam atsakė: Mylėk Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela ir visu protu. Tai didžiausias ir pirmasis įsakymas.“ (Mt 22, 37–38)

Jeigu manai, kad niekam iš tiesų asmeniškai nerūpi – niekas iš visos širdies nesirūpina, kad tau būtų gerai, niekas taip tavimi nesirūpina, kad verstų aiškintis dėl tavo veiksmų – tuomet būsi daug labiau linkęs elgtis taip, kaip naudinga tau vienam, nes niekas tau daugiau nesvarbus.

Tačiau Jėzus tuo nebaigia. Pasakęs, kad svarbiausias gyvenime yra mūsų santykis su Dievu, jis kalba toliau: „Antrasis – panašus į jį: Mylėk savo artimą kaip save patį. Šitais dviem įsakymais remiasi visas Įstatymas ir Pranašai“ (39–40).

Taigi šie du principai yra vienodai svarbūs gyvenime, ir nė vieno negalima ignoruoti: rūpintis savo santykiu su Dievu ir jį puoselėti, rūpintis šalia esančiais žmonėmis ir puoselėti savo santykius su jais.

Dievas šiuos du santykių principus mums davė kaip pamatą, žmonių visuomenės pagrindą. Jeigu laikysitės abiejų įsakymų, visi kiti ant šio pa-

mato sukurti santykiai klestės, ir bus stiprios šeimos, stiprios bendruomenės ir stiprios tautos. Bet jeigu nors vieną iš jų ignoruosite, tai visi kiti Jūsų santykiai be šio pagrindo sugrius, o dėl to irs šeimos ir skils visuomenė, kaip šiuo metu daug kur yra.

Tai norėčiau pavadinti „Jėzaus strategija“ – sėkmingo gyvenimo raktu.

Jėzus visą savo gyvenimą praleido laikydamasis šių dviejų įsakymų. Jis mylėjo Dievą, savo Tėvą, nuolat meldėsi, siekė paklusti Dievui ir Jis mylėjo žmones. Tačiau reikia suprasti, kaip Jėzus mylėjo žmones.

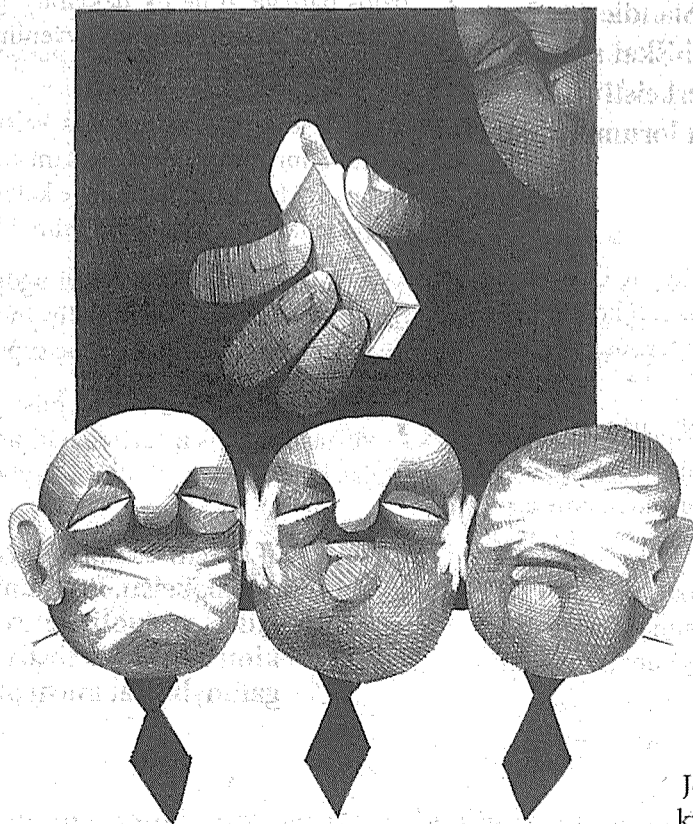
Jis pasirinko labai mažą grupę, siekdamas suformuoti asmeninius ir artimus santykius su dvylika apaštalų. Jis žinojo, kad jeigu leis laiką su šios mažos grupės žmonėmis ir juos mylės, jie savo ruožtu leis laiką su kitų mažų grupių žmonėmis ir juos mylės, ir labai greitai Jėzaus pamokymai pasklis po pasaulį – nuo vieno žmogaus prie kito.

Taigi matote, kaip gyvybiškai svarbu užtikrinti, kad visi, kuriuos pažįstame, būtų kaip nors susiję su maža vienas kitą mylinčių draugų grupele – draugų, kurie rūpinasi vienas kitu ir verčia vienas kitą pasiaiškinti.

Jeigu svarstote, kaip galima įveikti korupciją – tai ir yra sprendimas. Mylėkite vienas kitą taip labai, kad daugiau niekas nenorėtų būti korumpuotas arba kad korumpuotieji tokios meilės neišvertų!

Norime pakeisti visuomenę – pirmiausia pasiūlykime savo draugystės dovaną vienam iš savo kolegų.

Kaip galima dar geriau įvykdyti didžiausią įsakymą? Laiške Galatams šv. Paulius puikiai apibūdina draugo vaidmenį sakydamas: „Nesiokite vieni kitų naštas, ir taip įvykdysite Kristaus įstatymą.“ (6, 2)

Palaiminimai politikams

Šių palaiminimų autorius Vietnamo kardinolas Francesco Xavier Van Thuanas, kuris trylika metų praleido kalėjime. Iš jų devynerius metus visiškai izoliuotas, o savo tremtį baigė Romoje, kaip Popiežiškios Teisingumo ir Taikos tarybos prezidentas.

Palaimintas politikas, kuris gerai suvokia ir giliai įsisąmonina savo vaidmenį.

Antrasis Vatikano susirinkimas apibūdino politinę veiklą kaip „kilnų ir sunkų meną“. Praėjus pusei šimto metų ir vykstant globalizacijos procesui, šis teiginys pasitvirtina, turint galvoje, kad į visą planetą apimančių ekonomikos mechanizmų bejėgiškumą ir trapumą galima atsilipti tik politikos jėga, kitaip sakant, pasauline politikos architektūra, kuri būtų tvirta ir paremta visiems priimtinioms vertybėms.

Palaimintas politikas, kuris yra patikimas žmogus.

Mūsų dienomis vis daugėja skandalų politikos pasaulyje, ir dėl to prarandamas pasitikėjimas politiniais veikėjais. Norint pakeisti šią situaciją, reikalingas stiprus atsakas – atsakas, apimantis reformą ir apsisvalymą, siekiant reabilituoti politiko įvaizdį.

Palaimintas politikas, kuris dirba dėl bendros gerovės, o ne dėl savo naudos.

Kad gyventų šiuo palaiminimu, politikas tesikreipia į savo sąžinę ir tepaklauso savęs: „Ar aš dirbu dėl tautos, ar dėl savęs? Ar dirbu dėl tėvynės, dėl kultūros? Dirbu, kad išaukštintčiau dorovę? Ar dirbu, kad būtų daugiau humaniškumo?“

Politinės higienos taisyklės politikams

Nuo vaikystės esame išmokyti plautis rankas, jei nenorime užsikrėsti kokiū nors virusu. Tam tikrų politinės higienos taisyklių būtina laikytis ir politiniame gyvenime. Tai taip pat galėtų būti svarbus politikos atnaujinimo veiksnys.

Gerbk save ir nedalyvauk ten, kur nesi gerbiamas. Pavyzdžiui, TV laidoje, kurioje ieškome ne tiesos, bet tik dirgiklių, kur pirmenybę teikiama ne argumentams, bet riksmams.

Gerbk kitus ir nesi-drabstyk purvais. Sunkiame

politikos orumo atkūrimo darbe krikščionys privalo žengti pirmą žingsnį. Nebijok, net jei tai bus bandoma vaizduoti kaip silpnumą. Tik iš tokio silpnumo gali suvešėti tikroji stiprybė.

Tiesk tiltus ir ardyk barikadas politiniame gy-

venime. Išiklausyk ir ieškok sutarimo, tačiau sykiu išlik tvirtas ir nepajudinamas pamatiniuose dalykuose. Neko-vok prieš kitus, bet grumkis už tai, kas yra teisinga.

Tikslas niekada nepateisina priemonių. Trumpalaikė svaigi politinė sėkmė, jei ji pasiekta nederamomis priemonėmis, ilgainiui neišvengiamai virst skaudžia katastrofa. Politika nėra kova dėl postų. Pastarieji tėra atsakomybės našta, kurią priisiimi, idant kurtum bendrąjį gėrį.

Parengė A.N.

Palaimintas politikas, kuris išlieka ištikimais nuoseklus.

Žmogui, dalyvaujančiam politikoje, reikia nuolatinio atitikimo tarp jo tikėjimo ir gyvenimo; tvirto atitikimo tarp jo žodžių ir veiksmų; nuoseklumo, kuris gerbtų rinkiminiuosius pažadus ir juos tesėtų.

Palaimintas politikas, kuris siekia vienybės ir ją saugo.

Todėl, kad susiskaldymas yra savęs naikinimas. Prancūzijoje sakoma, kad šios šalies katalikai niekada nestovi kartu, išskyrus tą akimirką, kai Bažnyčioje skaitoma Evangelija. Šį posakį galima pritaikyti ir daugybės kitų šalių katalikams.

Palaimintas politikas, kuris siekia radikalių pokyčių.

Tokie pokyčiai įvyksta kovojant su intelektualiniu iškrypimu, nevadinant gėriu to, kas yra blogis, neišstremiant religijos į privatų gyvenimą, nusitatant prioritetus, remiantis savo tikėjimu, turint *magna charta* – Evangeliją.

Palaimintas politikas, kuris moka išklaudyti.

Kuris moka išklaudyti žmones, kuriems atstovauja, tiek prieš, tiek po rinkimų. Kuris moka klausyti savo sąžinės. Kuris moka klausytis Dievo maldoje. Iš viso to jo veikla įgis tvirtus įsitikinimus, pasitikėjimą ir veiksmingumą.

Palaimintas politikas, kuris nebijo.

Kuris, visų pirma, nebijo tiesos. Tik tiesa išgelbsti – šiuos žodžius nuolat kartoja Benediktas XVI, o Jonas Paulius II sakydavo, kad Tiesai nereikia rinkėjų balsų. Ko turi bijoti politikas, tai greičiau savęs paties. Dvidešimtas JAV prezidentas Jamesas Garfieldas dažnai kartodavo: Garfieldas bijo tik Garfieldo, nes jį pažįsta.

Tenebijo politikas žiniasklaidos, Paskutiniame teisme jis turės atsiskaityti Dievui, o ne žiniasklaidai.

Parengė A. N.

Būti šviesa ir druska

Kiekvienai kartai duota užduotis vis iš naujo galynėtis dėl teisingos žmoniškųjų dalykų tvarkos, o toks galynėjimasis niekad nesibai-gia. Tačiau kiekviena karta privalo savo indėliu prisidėti, kad būtų sukurtos įtikinamos laisvės bei gėrio santvarkos, rodančios kitai kartai, kaip tinkamai naudotis laisve, ir dėl to tiek, kiek leidžia žmogiškosios galimybės, teikiančios tam tikrą ateities laidą. Geros valstybinės struktūros padeda, tačiau jų vienu nepakanka – dar reikalingas kasdienis žmogaus įsipareigojimas artimo meilei.

Popiežius Benediktas XVI

***

Ten mums geriausiai klosis ir pavyks, kur eisime nusizeminimo keliu, o darbą pradėsime be trenksmo ir nuo mažų dalykų. Paskui jį platinsime ir plėtosime, auginsime kaip kokį grūdą.

Palaimintasis Jurgis Matulaitis

Nebijokite. Atverkite, plačiai atlapokite vartus Kristui. Atverkite jo gelbėjančias galias valstybių sienas, ekonomines ir politines sistemas. Dar kartą kartoju – nebijokite. Kristus žino, kas yra žmogus ir kiek žmogus gali. Tik jis vienas tai žino.

Popiežius šv. Jonas Paulius II

***

Atiduok visą save Dievui. Jis panaudos tave dideliems dalykams su sąlyga, kad tu labiau tikėsi Jo meile nei savo silpnumu.

Palaimintoji Motina Teresė

***

Tragedija – ne nupulti, bet likti nupuolus, atstumti Viešpaties ištiestą pagalbos ranką. Dievas niekada nepavargsta atleisti, tik mes galime pavargti prašyti gydomos pagalbos. Dievas nė vieno nepražudo, bet, priešingai – kovoja už kiekvieną iki paskutinės akimirkos.

Popiežius Pranciškus

Socialinis teisingumas – misija įmanoma

Andrius Navickas

Filosofas, visuomenininkas, ilgametis *Bernardinai.lt* vyr. redaktorius

Kiekvienoje visuomenėje egzistuoja natūrali įvairovė. Žmonės skiriasi savo sugebėjimais, pomėgiais, pastangomis, pagaliau kiekvienam iš mūsų tenka atsidurti skirtingame įvykių sraute. Įvairovė yra laisvės apraiška ir teisinga valstybė turėtų paprasčiausiai siekti, kad žmonės laikytųsi tarpusavio įsipareigojimų, tačiau pati valstybė šiuokštu neturėtų dirbtinai šios įvairovės mažinti. Jei žmogus jautrus kitų bėdoms, gali pasidalyti gėrybėmis, tačiau versti jį taip daryti ar net perskirstyti žmonių sukurtas gėrybes – neteisinga.

Tokią poziciją užima nesaistomos rinkos ekonomikos apologetai. Jų požiūriu, kalbos apie socialinį teisingumą paprastai tėra pavydo ir keisto lygiavos siekių išraiška. Pavyzdžiui, politinis filosofas Robertas Nozickas pašiepa kalbas, kad valstybėje visiems nariams svarbu sudaryti lygias galimybes siekti savo tikslų. Mes turime atsikratyti ydingos lenktynių analogijos. Jei visuomenės

gyvenimas būtų lenktynės dėl prizų, tai skirtinga dalyvių starto pozicija reikštų nesąžiningas lenktynes. Tačiau, pasak Nozicko, gyvenimas nėra lenktynės, nes nėra jokio bendro tikslo ar prizų, dėl kurio visi kovotų, taip pat nėra galimybės neutraliai įvertinti, kieno gyvenimas yra vertingesnis. Jei mes norime teisingumo, turime atmesti socialinį teisingumą kaip mitą.

Tokie argumentai būtų įtaigesni, jei nežinotume, kokios istorinės aplinkybės lėmė tai, kad apie socialinį teisingumą apskritai pradėta kalbėti. Juk pati socialinio teisingumo sąvoka atsirado tik XIX a. pabaigoje, o išpopuliarėjo – XX amžiuje.

XVIII amžiaus pramoninė revoliucija atvėrė kelią ne tik iki tol nematytam ekonominiam augimui, bet kartu ir kraupiam darbininkų skurdui. Naujoji visuomenės „grietinė“ pasakiškai turtėjo, tačiau didžioji visuomenės dalis atsidūrė ant bado slenksčio. Nepaisant to, kad ekonomikos mechanizmai

galingai veikė, industrinės visuomenės aižėjo į fragmentus, kartu didėjo vidinės priešpriešos. Nesaistoma rinkos ekonomika neskatinė tolygaus gėrybių pasiskirstymo, priešingai, jos padarinys – beprotiškai ilga darbo diena, vergiškas vaikų darbas, brutalus elgesys su darbininkais, moralinis darbininkų nuopuolis.

Būtent tokia situacija pagimdė marksizmą bei kalbas apie žmones, kuriems nėra ko prarasti, išskyrus savo grandines. Komunistinio rojaus idėjos sėklos nuskurdusioje visuomenėje rado sau puikią dirvą. Kaip parodė Rusijos revoliucija, pasakojimai apie komunistinį rojų tikrovėje virsta kraujo upėmis ir represijomis. Kita vertus, už tai, kad komunistinio eksperimento pavyko išvengti kitose Europos valstybėse, labiausiai turėtume būti dėkingi Katalikų Bažnyčios pastangoms pasiūlyti savo raktą, galintį išlaisvinti visuomenę iš aršios priešpriešos narvo.

Socializmas – netikęs vaistas nuo kapitalizmo ligų

Katalikai sociologai ir teologai XIX a. antroje pusėje diskutavo, kokį turime pasirinkti ūkinio gyvenimo būdą, kad sukurtume žmogaus vertą visuomenę. Svarstyta, ar norint panaikinti arba bent sušvelninti darbininkų skurdą, sumažinti skaudžias visuomenės priešpriešas, reikia pašalinti pačią kapitalizmo, kuris remiasi rinkos ekonomika, sanklodą. Bažnyčioje būta balsų, tvirtinusių, kad kapitalistinė santvarka yra ydinga iš esmės ir socialinių problemų neįmanoma išspręsti, „neišmontavus“ kapitalizmo, nesugrįžus prie korporacijų ekonomikos. Taip dalis katalikų teologų manė, jog Bažnyčia neturi siūlyti viešojo žmonių gyvenimo tvarkymo būdo. Esą ūkis veikia produktyviai, svarbiausia stiprinti žmonių

vertybes, gražinti darbininkus ir darbdavius prie krikščioniško tikėjimo.

Popiežius Leonas XIII, apsvaistęs alternatyvas, paskelbė encikliką „Rerum Novarum“, kuri pradėjo Bažnyčios socialinių enciklikų tradiciją. Pasak popiežiaus, socializmas yra netikęs vaistas nuo kapitalizmo ligų. Socializmas laisvę ir teisingumą paverčia nesutaikomais varžovais, o valstybė tampa nomenklatūros diktatūra, bet ne bendros kūrybos erdve. Tiesa, tai nereiškia, kad turime taikstytis su kapitalizmo ligomis. Socialinis neteisingumas griauja laisvę. Valstybė, nesirūpinanti socialiniu teisingumu, pasmerkta alinamai visų karo su visais būsenai.

Socialinio Bažnyčios mokymo aktualumas

Enciklika „Rerum Novarum“ paskelbta 1891 metais. Tačiau popiežiaus Leono XIII teiginiai itin aktualūs šių dienų Lietuvai. Be kita ko, ir dėl to, jog rinkos ekonomika pagrįstos demokratinės valstybės formavimą Lietuvoje lydėjo panašūs procesai, kaip XIX amžiaus pramoninę revoliuciją Vakaruose.

Tvirtinama, kad Lietuvos ūkis sparčiai stiprėja, mūsų valstybė tampa turtingesnė, sėkmingai įveikėme ekonominę krizę. Tačiau jei politikai ir ekonomistai dažniau pravertų langus, įsitikintų, kad toli gražu ne visiems ekonominė krizė yra pasibaigusi. Aišku, pirmiausia turėtume apeliuoti į mūsų solidarumo auginimą, tačiau svarbios ir struktūrinės reformos, kurios būtų ženklas, kad įmanomas bendras gėris, o ne tik atskirų grupuočių nesibaigianti kova.

Kelio ženklai socialinio teisingumo kelyje

Bažnyčios socialinis mokymas nėra paprasčiausias „trečiojo kelio“ siūly-

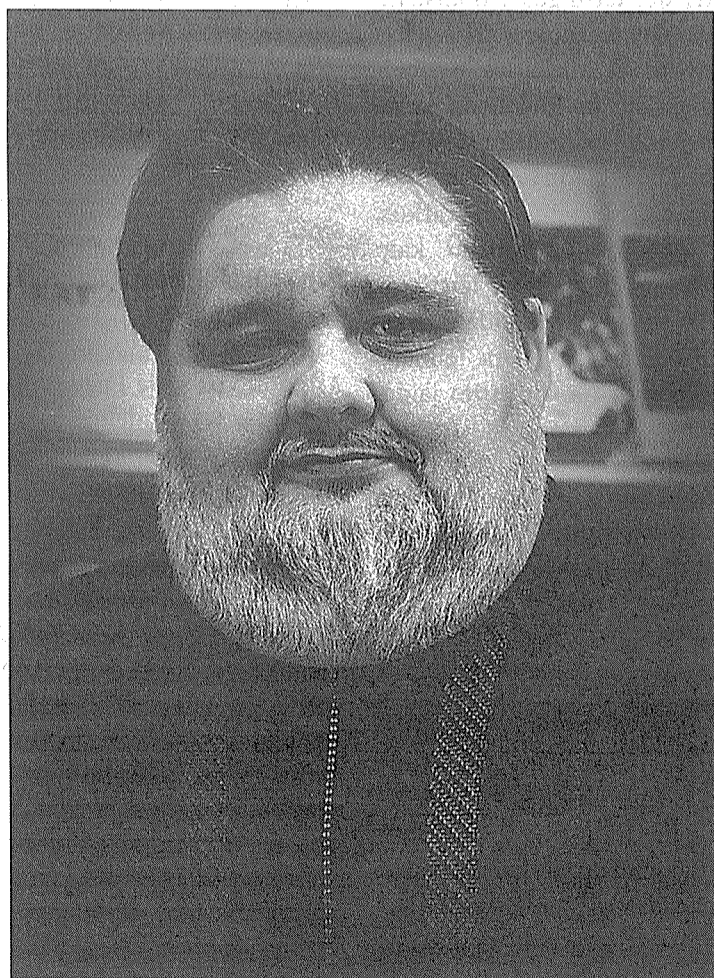
mas. Socialinis teisingumas nereiškia kapitalizmo ir socializmo ideologijų mišrainės. Bažnyčios socialinis mokymas tiesiog pateikia savotiškus kelio ženklus, kurių turėtų paisyti kiekviena teisingumo siekianti visuomenė.

Pirmiausia, valstybę turime suprasti kaip bendruomenę ir įvairovės vienovę. Socialinis teisingumas nereiškia įvairovės panaikinimo. Svarbiausia, kad ta įvairovė netaptų kliūtimi bendruomenės darnai. Valstybės pareiga būti skydu silpniausiems nariams ir padėti jiems gyventi orų gyvenimą. Vien jau dėl to, kad kurios nors bendruomenės dalies silpnumas yra ir visuomenės problema.

Kiekvienas žmogus stiprėja ne tada, kai nukonkuruoja kitą, bet veikiau kai sugeba su kitais kūrybiškai bendradarbiauti. Ne mažiau svarbu, kad kiekvienas visuomenės narys jaustų, jog viešasis gyvenimas tvarkomas ne kurios nors visuomenės dalies naudai, bet siekiant dermės ir atsižvelgiant į visų narių siekius – tik tada politinė valdžia turės deramą autoritetą, o piliečiai bus solidarūs. Solidari visuomenė ne tik išvengia alinančios socialinės nesantaikos, bet ir sėkmingiau kuria gėrybes.

Kita vertus, gėrybių gausa nėra svarbiausias valstybės gyvenimo tikslas, bet veikiau priemonė siekti visų jos narių gerovės. Todėl svarbu, kad ir rinkos ekonomiką suvoktume ne kaip mechanizmą, kuris, kartą paleistas, toliau tiksliai veikia pats, bet veikiau kaip sodą, kurį turime puoselėti. Neprižiūrimas sodas tampa brūzgynu, taip pat ir rinkos ekonomika, kurioje neginami silpniausi jos dalyviai, nėra įtvirtintos sąžiningos konkurencijos taisyklės, nėra saugomasi politikos ir verslo susiliejimo, gali tapti karikatūra ar įrankiu kurios nors turtingos grupės rankose.

Socialinio teisingumo siekis savo esme yra tam tikra dorybė, keičianti mūsų požiūrį į mus supančius žmones, teises ir pareigas, taip pat į visuomenės problemas. Tik šią dorybę brandinanti ir brandinanti valstybė gali įveikti ydingą ratą, kai ekonomikos augimas, užuot kūręs gerovę visiems, didina visuomenės susipriešinimą.

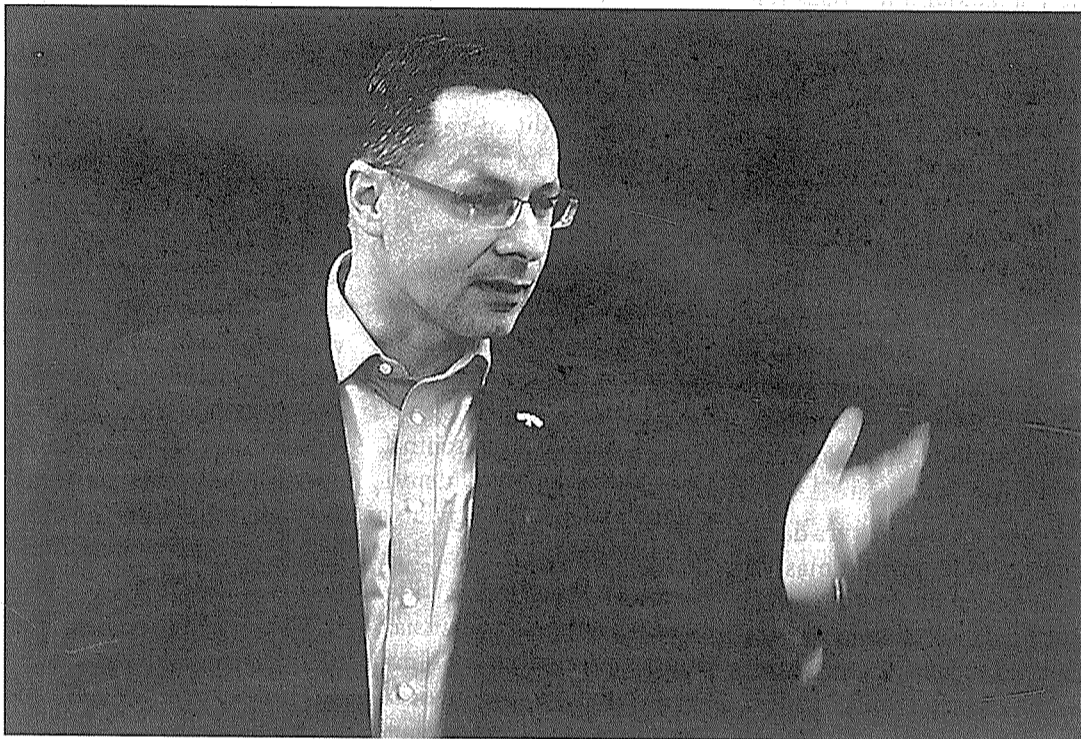

Reikalinga šeimų ir bendruomenių revoliucija

Žygmantas Pavilionis

Politikos mokslų daktaras Žygmantas Pavilionis penkerius metus darbavosi Lietuvos ambasadoriumi JAV ir Meksikoje. Grįžęs į Lietuvą, labai aktyviai įsijungė į visuomeninę veiklą, tvirtai atstovaudamas krikščioniškas vertybes.

Penkerius metus praleidai Amerikoje ir štai dabar grįžai į Lietuvą. Kalbant apie abiejų valstybių politinį gyvenimą, koks skirtumas tau ryškiausias?

Didžiausias skirtumas yra tai, kad ten žmonės iš tikrųjų dalyvauja politikoje, o ne vaidina dalyvavimą. Ir dalyvavimas yra labai gyvas. Tą galiu pasakyti vien pažvelgęs į mokyklas, kuriose mokėsi mano vaikai. Patys vaikai aktyviai dalyvauja politiniame gyvenime. Veikia gausybė politinių ir nepolitinių organizacijų. Ten gebėjimas aktyviai pilietiškai ir politiškai dalyvauti yra ugdomas mokyklose, o pas mus, deja, to nėra.

Čia galime pažvelgti vien į tai, kaip klasėse elgiasi vaikai. Amerikiečiai labai aktyviai ir noriai reiškia savo nuomonę – neįmanoma atsiginti nuo rankų miško, kuris tave stabdo, netgi neklauso, o visą laiką diskutuoja. Visas mokymas ten yra skirtas ne informacijos mokymuisi atmintinai, o kūrybiškumui, t. y. klausimui, ką ir kaip su ta informacija gali daryti. Mokyklose yra patarėjai, kurie rūpinasi kiekvienu mokiniu, analizuoja jo gabumus, stebi pažangą, koreguoja programą. Taip nuo pat

pirmųjų dienų formuojama stipri asmenybė, kuri yra įpratusi dalyvauti politiniame ir socialiniame gyvenime. Pažvelkime į dabartinius debatus JAV respublikonų partijoje. Ten kiekvienas miestas ar net kaimas, kiekviena save gerbianči bendruomenė iškelia savo kandidatą, nes žino, kad tai, dėl ko jie kovoja, yra verta kovos.

O tai, kas vyksta čia, pas mus, galime vadinti elitine ar nomenklatūrine demokratija. Egzistuoja elitiniai klubai, kurie pasivadina partijomis. Narystė partijose yra minimali, ir ji yra ne didėjanti, o mažėjanti. Jauni žmonės į jas nesiveržia, o politiniam elitui tai pradeda rūpėti nebent prieš rinkimus.

Paprastas pavyzdys, kaip skiriasi politinė kultūra Lietuvoje ir JAV – mane iki šiol stebina, kad žmonės, norintys patekti į Seimą, turi prašyti leidimo. JAV Kongrese to nereikia. Kiekvienas žmogus gali ateiti iki kongresmeno ir su juo pasikalbėti, jeigu tik jis nesineša su savimi ginklo. Bet tai užtikrinti jau yra saugumo tarnybų užduotis. Visuomenė – nuo jaunimo iki gerokai pagyvenusio – ten yra įpratusi įsitraukti į politinį gyvenimą.

To padarinys – politika Lietuvoje yra susvetimėjusi ir atitolusi nuo visuomenės. Tai būtina keisti. Labai svarbu pereiti į kokybiškesnės, gyvybingesnės demokratijos etapą, o to tikrai galime pasimokyti iš amerikiečių.

O kaip būtų galima keisti mūsų politinę kultūrą?

Sovietai įvykdė stebėtinai sėkmingą operaciją, kurios padarinius jaučiame iki šiol. Jie iš mūsų apskritai ištrynė supratimą, kas yra žmogaus orumas. Išėjime į gatvę ir paklausime, kas tai yra? Daugelis žmonių atsakys, kad jiems tai asocijuojasi su oru, suprask – tai niekas, tuščia.

Amerikiečiai katalikai XVIII amžiuje nusprendė, kad negali būti nė vienos parapijos be mokyklos. Gali būti parapija be savos bažnyčios ir tada teks į pamaldas vykti kitur, bet mokykla privalo būti, nes ji formuoja žmogų. Mokykla suteikia, ar bent jau turėtų suteikti, ne tik žinias, bet ir bendruomeniškumą, atjautą, o svarbiausia – turi padėti įsisąmoninti savo ir bet kurio kito žmogaus orumą.

Kaip yra Lietuvoje? Deja, ne vienoje parapijoje daugiau

sia dėmesio skiriama ne parapijiečių nuolatiniam ugdymui, bet bažnyčios pastato remontui, šventoriaus tvarkymui.

Rašydamas disertaciją, kurioje analizavau Katalikų Bažnyčios įtaką politiniam gyvenimui, kėliau klausimą – ar mes teisėtai save vadiname katalikiška tauta? Ar krikščioniškos vertybės daro įtaką mūsų vidaus ir užsienio politikai? Analizavau partijų politines programas, atradau daug deklaracijų, bet, deja, ne tikrą įsipareigojimą žmogaus orumo puoselėjimui. Jau nekalbu apie tai, kiek žmogaus orumas, o būtent jis yra esminė krikščioniška vertybė, veikia realų politinį procesą. Manau, kad būtų teisinga, jei, svarstant bet kurį įstatymo projektą, būtų pateikiama ne tik išvada, kaip jis dera su Europos Sąjungos teise, kokių finansinių resursų jo įgyvendinimas pareikalautų, bet ir kiek jis prisidės prie žmogaus orumo apsaugos, ar įgalins ir sustiprins žmones. Deja, leidžiant įstatymus Lietuvoje, paprastai į žmones žvelgiama kaip į priemonę, o ne tikslą. Politikai, ekonomistai įprato žmones skaičiuoti tarsi daiktus, pateikdami atskaitas, kiek jų padaugėjo ar sumažėjo, o ne kaip kokybiškai pasikeitė kiekvieno žmogaus gyvenimas.

Galėtume daryti eksperimentą ir bet kurios ministerijos darbuotojų paklausti, ką jie konkrečiai padarė, kad valstybė prisidėtų prie to, jog mano vaikai – turiu jų keturis – taptų asmenybėmis? Ar apskritai galvojate apie tokį tikslą ir dėl jo bendradarbiaujate su kitomis institucijomis? Pavyzdžiui, su nevyriausybinėmis organizacijomis. Mes visi kartu turime siekti, kad kiekvienas jaunas žmogus Lietuvoje būtų kūrybinga asmenybė, kuriai atgrasi korupcija, nesąžiningumas, kuri kovoja su patyčiomis, laikosi taisyklių vairuodama automobilių ir gerbia kitus.

Situaciją, mano galva, ap sunkina ir tai, kad švietimas, kultūra, socialiniai ar sveikatos reikalai Lietuvoje iš esmės liko nepakeisti nuo sovietinių laikų, nes Europos Sąjungos teisė nereikalavo esminių pokyčių, o mes patys vis dar elgiamės ne kaip atsakingi savo valstybės kūrėjai, bet kaip direktyvų vykdytojai.

Kalbame apie valstybės atsakomybę, tačiau puikiai suprantame, kad dar svarbesnis vaidmuo tenka šeimai. Kaip, tavo įsitikinimu, valstybė galėtų ir turėtų prisidėti prie šeimų stiprinimo?

Jei gerai pamenu, 2008 metų TS-LKD programoje buvo įvardinti labai svarbūs dalykai. Tik, deja, praktikoje

jų gerokai per mažai paisyta. Buvo kalbama apie pirmąją revoliuciją, kurią mes įvykdėme prieš sovietus – tai buvo politinė revoliucija. Po jos atėjo integracijos į Vakarų laikotarpis, teko įgyvendinti sudėtingą ekonominę revoliuciją. Tačiau tuo negalime pasitenkinti – atėjo metas ne mažiau svarbiai šeimų ir bendruomenių revoliucijai. Kitaip sakant, mums reikia pereiti prie tikros demokratijos, kai politiniame gyvenime aktyviai dalyvauja ne tik pavieniai žmonės, bet ir šeimos, bendruomenės. Deja, bet tokia demokratija iki šiol nebuvo svarbiausiu kurios nors Vyriausybės tikslu. Buvo kalbama apie ekonomiką, tačiau pamirštama, kad ir ji tėra priemonė, o ne tikslas.

Šiuo metu mes guodžiamės, kad mūsų valstybės makroekonominiai rodikliai atrodą neblogai. Tačiau kur kas sunkiau spręsti mikroekonomikos problemas ir pasiekti, kad kiekvienas žmogus realiai pajustų, jog valstybė jam padeda. Ne nurodinėdama ir auklėdama, bet suteikdama laisvę ir pagelbėdama atsakingai ja naudotis.

Kartoju – bėda, kad sovietinio užkrato yra kur kas daugiau nei norime pripažinti. Jis šiandien trukdo aktyviai kovoti už mūsų šeimas, bendruomenes, valstybę. Šis užkratas pirmiausia deformuoja politinį mąstymą, gundo sukeisti vietomis tikslą ir priemones.

Valstybės tikslas privalo būti žmogaus orumo apsauga ir rūpestis kiekvieno piliečio gerove. Šiandien labai svarbu rūpintis socialinės atskirties mažinimu. Absurdiška tikėtis kūrybiškų asmenybių brenimo ten, kur viskas skendi skurde. Turime diskutuoti apie švietimo, kultūros stiprinimą, ne tik kalbomis, bet ir konkrečiais sprendimais paremti smulkųjų verslų, kuris šiuo metu Lietuvoje apmokestinamas taip pat, kaip ir stambūs. Tai, kad pokyčiai įmanomi, gali įsitikinti kiekvienas, kuris kerta Lietuvos ir Lenkijos sieną. Iš mūsų kaimyninės valstybės tikrai dera pasimokyti, kaip ten įgalintas smulkusis verslas. Jis skatinamas įvairiomis mokesstinėmis lengvatomis, nuo jo nuimta perteklinė administracinė našta. Taip pat ten klesti ir šeimyninis verslas. Žinant tai, nestebina faktas, kodėl atlyginimai Lenkijoje didesni, o daugumos prekių kainos mažesnės.

Svarbiausia, ką išmokau JAV – tai žmogiškumas politikoje. Politika – tai ne deklaracijos, bet realūs darbai, tarnaujant žmonių gerovei. Tikiu, kad šią patirtį kūrybiškai pavyks panaudoti ir Lietuvoje.

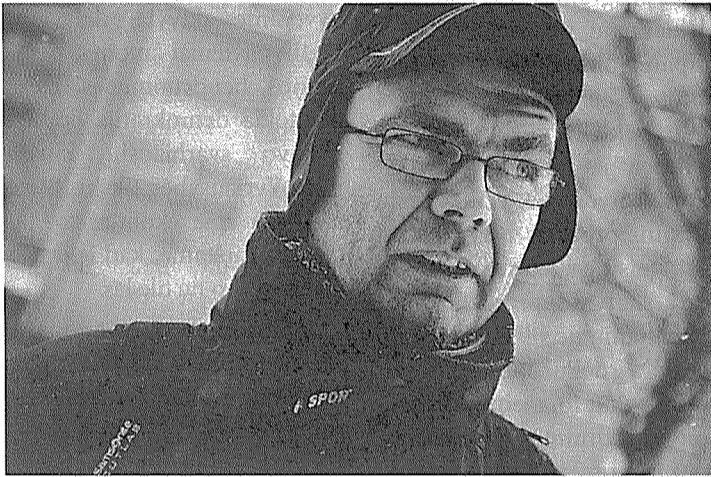
Kalbino D. Puslys ir A. Navickas

3 pavyzdžiai iš krikščionio gyvenimo

Valdas Kilpys

Publicistas, visuomenininkas ir dėstytojas

Pirmasis pavyzdys

Kai po žudynių Prancūzijoje viešojoje erdvėje persipildė visomis įmanomomis Joachim Ronci sukurtu užrašu „Je suis Charlie“ spalvomis ir variacijomis, tūlas pažįstamas pasiteiravo, kodėl aš nesijungiaš į bendrą palaiKANČIŲJŲ būrį. Atsakiau, kad negaliu būti „čarliu“, nes tai, ką darė (ir daro) šio laikraščio leidėjai, man yra nepriimtina, įžeidu ir atgrasu.

Kaip tikintis ir kitus gerbiantis asmuo net ir po to, kas įvyko, turiu teisę dekla-

ruoti savo nepritariamą minimo leidinio nuostatoms, tačiau nuoširdžiai užjaučiu žuvusiųjų artimuosius ir nepalaikau tokių kovos su nepraustaburnyste metodų.

Nes krikščioniui vertybės yra svarbesnės, nei dramatiškų įvykių sukeltas bruzdesys. Pro kylančias miglas jis žvelgia su Anapussybės žiūronais ir garsiai pasako, ką regi.

Antrasis pavyzdys

Pokalbis pasisuko apie pabėgėlius ir ekonominius imigrantus. Vienas giliai

tikintis ir šiaip garbingas žmogus pareiškė, kad kalbos apie atvykstančiųjų skirstymą į „gerus ir blogus“ ar net svarstymai apie jų kiekius yra nemoralūs, nes, suprask, visi jie yra laukiami ir į visus reikia žiūrėti krikščioniškai, be segregacijos užuominų.

Nesutinku. Nebuvau, nesu ir niekada nebūsiu toks naivus, kad manyčiau, jog visi atvykėliai į Europą veržiasi bėgdami nuo karo. Juos reikia deramai, pagarbiai skirstyti, galbūt dalį siųsti atgalios, o kitą dalį priimti. Svarbiausia, apie tai reikia kalbėti. Atvirai. Nesidangstant savo kietaširdiškumu ar, priešingai, šventumu.

Nes krikščionis yra dar ir pilietis, todėl privalo mąstyti valstybiškai ir daryti sprendimus, kurie iš šono žiūrint neatrodo itin šventuoliški, bet yra neabejotinai pagarbūs kitų atžvilgiu. Tikėjimas duoda stiprybės apsispręsti ir naikina beprasmį tupinėjimą ir neveiklumą, kurį bijantys atsakomybės mėgsta vadinti demokratijos pasekme.

Trečiasis pavyzdys

Kai sveikatos apsaugos(?) ministrė komentuoja įstatymo projektą dėl dirbtinio apvaisinimo siūlo leidžiamų sukurti embrionų skaičiaus neriboti, darosi neįtikinamai. Girdžiu argumentus apie tai, kad daugelis šeimų turi bėdų su vaikelio pradėjimu ir kad tai tikrai pagausins Lietuvą. Tarsi viskas tvarkoje.

Tik nedidelė detalė – „nereikalingi“ embrionai bus šaldomi, sandėliuojami arba paprasčiausiai nuleidžiami į kanalizaciją. Todėl aš prieš tokį gyventojų „gausėjimą“. Dramatiška Lietuvos demografinė padėtis nelegitimuoja žmogžudysčių.

Nes krikščioniui kiekvienas, net mažutėliausias, žmogus yra svarbus ir dešimtys nužudytųjų vardan vieno atsiradusiojo yra paprasčiausias nusikaltimas. Toks specifinis nacizmas.

Paklauskite, kodėl papsakojau šiuos tris tarsi skirtingus ir ne visai patogius net

patiems tikintiesiems pavyzdžius? Atsakymas paprastas: blogis ne visada ateina taip paprastai, kaip kad nutiko bandant priimti Estrelas rezoliuciją Europos Parlamente. Jis turi gerokai daugiau veidų ir mėgsta slėptis už itin dailių teiginių, miglos ar efermeriško patriotizmo.

Būtent dėl to tikinčiojo veiksmai viešajame gyvenime, jei jis kukliai nenutyli savo religinių nuostatų, yra lengvai prilyginami kišimuisi į viešuosius reikalus su ne visai aprobuotomis moralinėmis vertybėmis. It koks nedidukas nusikaltimas. Krikščionis pasmerkamas būti opozicijoje. Tai aksioma, kuri skamba nuo pirmųjų krikščionybės atsiradimo metų.

Nuo pinigų keitėjų stulų išvartymo iki pat dabarties krikščionys yra Gerosios naujienos nešėjai. Paradoksas, tačiau dviejų tūkstančių metų senumo žinia vis dar vadinama Naujiena.

Sakau atvirai — mane tai džiugina. O jus?

Auganti Lietuva

Monika Navickienė

Politikė, auginanti dvi dukreles

Mano politinė branda prasidėjo anksti, nes tėtis politinis kalinys, o mama patriotizmo ir laisvės meilės taip pat mokė ne tik žodžiais, bet ir visa laikysena bei pasirinkimais. Tačiau tik tada, kai pamaciau, jog politikai, atidavę visas jėgas baisios ekonominės krizės suvaldymui, išdrįsę priimti nepopuliarius, bet būtinus sprendimus, yra aršiai talžomi populistinių jėgų, supratau, kad privalau išeiti iš komforto zonos ir žengti į rizikingą, keikiamą, bet labai svarbią – politikos – sritį.

Tiek tėvų išugdytos vertybės, tiek apsisprendimas už

atsakingą politinį veikimą neleidžia suabejoti, prie kurios politinės partijos turiu prisijungti. Žinojau, kad paprasčiausia nebus, nes nebūna tobulų politinių darinių, tačiau man buvo svarbiausia, jog su bendražygiais galėčiau siekti stipresnės ir gražesnės Lietuvos.

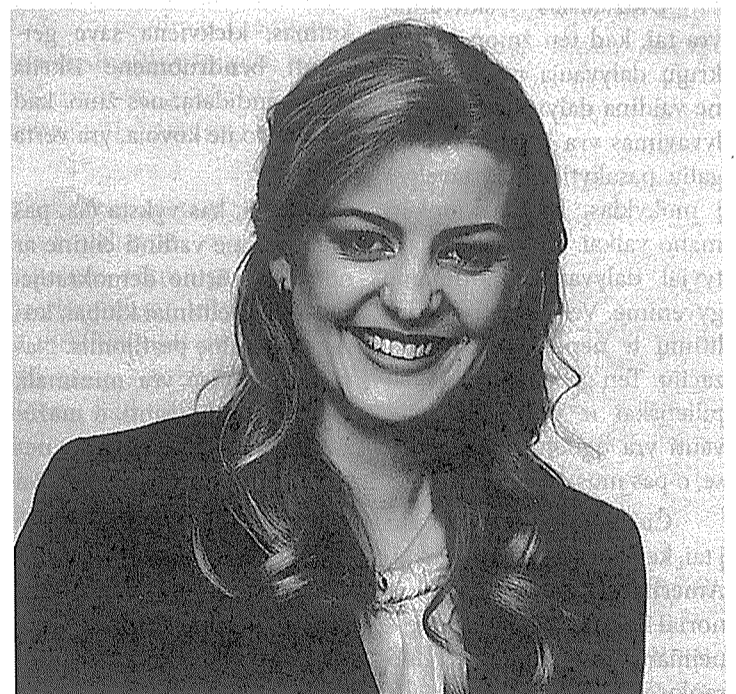
Tiek tada maniau, tiek dabar esu įsitikinusi, kad politikoje rūpestis žmogumi yra ne pažadų, kuriuos žmonėms taip norisi girdėti, dalijimas, bet sprendimai, kurie realiai prisideda prie teisingesnės, bendruomeniškesnės Lietuvos.

Politikoje labai svarbu aiškiai įvardinti prioritetus.

Šiuo metu daug kalbama apie geopolitinius, ekonominius ir saugumo iššūkius. Tai, be abejo, labai svarbu. Tačiau ypač svarbu nepamiršti, kad tik tada Lietuva bus stipri valstybė, kai sustiprės mūsų šeimos ir tvirčiau jausis kiekvienas pilietis.

Lietuvoje mažėja gyventojų, o visuomenė sensta. Esu įsitikinusi, kad nuo to, ar sugebėsime išspręsti šią problemą, priklauso, kokia Lietuva bus ateityje.

Ištuštėję kaimai, geresnio gyvenimo į užsienį ieškoti išvykę mažų miestelių gyventojai, dirbti norinčių darbuotojų stoka, įvairios

problemos, kurias patiria šeimos, auginančios vaikus... Šias ir kitas Lietuvos problemas retkarčiais galima aptikti svarstomas žiniasklaidos puslapiuose. Deja, nepaisant skambių antraščių ar kelių politikų duotų pažadų, situacija nesikeičia.

Nuo ko pradėti?

Šiandien būtina užibrėžti labai aiškų tikslą – iki 2020 m. Lietuva turi tapti ne nykstančia, bet augančia šalimi. Per ketverius metus

Ar priimsite į savo namus imigrantą?

Laurynas Kasčiūnas

Politologas, soc. mokslų daktaras, VU dėstytojas

Ar priimsite į savo namus pabėgėlį? Dažna Europos žiniasklaidos priemonė pastaraisiais mėnesiais klausė savo skaitytojų ar žiūrovų. Kai kurie apžvalgininkai netgi tvirtino, jog neigiamas atsakymas į šį klausimą prieštarautų pamatiniams europietiško humanizmo principams, todėl asmuo ištaręs „ne“ nebegalės būti laikomas tikru europiečiu.

Tiesa, apie europietiškas vertybes kalbėjo ne tik Prancūzijos prezidentas F. Hollande'as, kurio Europos sąvoka apima tik abstrakčius humanizmo, solidarumo ar atvirumo principus, bet ir Vengrijos premjeras V. Orbanas, kuris ragino saugoti krikščionišką Europos kultūrą nuo islamizacijos grėsmės. Tai rodo, jog kova dėl sąvokų, o kartu ir dėl įtakos, šiandien yra itin svarbi.

XXI amžiuje gana dažnai prisidengiant politiniu korektiškumu bandoma išstumti politinius priešininkus ir jų idėjas. Įvairios politinės grupės siekia likusiai visuomenei primesti sau palankų įvykių aiškinimą. Primetant „žodyną“, atitinkamai plečiasi ir tos grupės galia diktuoti savo taisykles.

Panagrinėkime. Pabėgėlis, pagal JTO apibrėžimą,

yra žmogus, kuris palieka savo šalį, nes joje jaučia pagrįstą baimę dėl savo gyvybės. Šiuos žmones iš tiesų reikia suprasti nelaimėje – valstybės įpareigos juos priimti.

Pabėgėlis turi apsisototi pirmoje pasiektoje saugioje valstybėje, kuri jį priima, ir nustoja būti pabėgėliu, kai jo kilmės šalyje išnyksta reali grėsmė jo gyvybei. Visa tai buvo tarytum pamiršta stebint dabartinį migrantų antplūdį. Juk dauguma žmonių į Europą atvyksta ieškodami geresnių gyvenimo sąlygų.

Į Europą migrantai atvyksta per tokias valstybes kaip Turkija ar Vakarų Balkanų šalys. Visos šios valstybės yra saugios, visos jos su ES derasi dėl narystės Bendrijoje. Todėl per šias šalis į Vakarų Europą atvykstantys žmonės yra ne pabėgėliai, o ekonominiai migrantai.

Dar vienas politiškai korektiško spaudimo pavyzdys – Vidurio Europos šalių, atmetusių Europos Komisijos pasiūlytas migrantų paskirstymo kvotas, gėdinimas. Neva tai netolerantiškas, neliberalus ir nesolidarus elgesys. Bet ar šie kritikai bent jau pabandė įsiklausyti, ką sako Lenkija, Slovakija, Čekija ir

Vengrija? Pirmiausia, šios valstybės tvirtina, kad reikia kovoti su migracijos proceso priežastimis, o ne pasekmėmis. Migrantų pasidalijimas kvotomis ne tik, kad nesprendžia jokios problemos, bet dar daugiau – siunčia žinią ekonominiams migrantams ir visoms jų gabenimu į Europą užsiimančioms nusikaltėlių struktūroms: „Važiokite pas mus, vis tiek jus priimsime ir pasidalinsime“.

Be to, Vyšegrado šalys tiesiog klausia Vakarų europiečių, ar jiems pavyko rasti multikultūrinės visuomenės receptą. Plačiai diskutuojama, ar islamas gali sugyventi su vakarietiška teisės viršenybe. Skeptikai teigia, jog tikintys musulmonai visada bus lojalūs iš šariato kylantiems normoms ir praktikiams, o ne demokratijos principams ir vakarietiškai teisei sistemai.

Egzistuoja gilus, bet dar Vakarų Europoje iki galo nesuvoktas prieštaravimas tarp liberaliosios demokratijos ir jos apologetų taip pamėgto tolerancijos principo. Kaip galima toleruoti tuos, kurie patys netoleruoja įstatymų viršenybės ir savo uždaroje bendruomenėse puoselėja nedemokratiškas praktikas? Būtent tada, kai liberalios

Vakarų Europos visuomenės susiduria su neliberaliomis kultūromis ir paaiškėja, kad multikultūrinė visuomenė tėra iliuzija.

Tad į Vidurio Europos šalių poziciją galima žvelgti visiškai kitaip. Atmesdamos automatinę kvotų sistemą ir planuodamos priimti tik krikščionis pabėgėlius, šios šalys kaip tik ir rūpinasi europietiškos kultūros išlikimu. Tuo tarpu aukščiausio rango ES politikų teiginiai apie būtinybę taikyti finansines sankcijas imigrantų nenorinčioms priimti valstybėms yra nepriimtini. Vidurio Europos šalims reiškiamą kritiką, kaltinant jas europietiško stoka dėl jų nepalankios pozicijos užplūdusius imigrantų atžvilgiu yra nepagrįsta, kadangi šios šalys iškelia visoms ES valstybėms narėms rūpimus nacionalinio saugumo ir kultūros likimo klausimus, kurie neturi būti ignoruojami.

Stebina ir kai kurių Lietuvos politikos apžvalginin-

kų teiginiai, jog skeptiškai vertindami siūlomą kvotų sistemą griauame transatlantinį solidarumą. Neva, laikydamiesi tokios pozicijos nebegalėsime reikalauti papildomų NATO saugumo garantijų. Šiuo atveju norėtusi priminti, kad transatlantinį saugumą garantuojančių JAV pasienyje su Meksika jau dabar stovi beveik 1 tūkst. kilometrų ilgio siena, sauganti šalį nuo nelegalių migrantų iš pietų. O kai kurie kandidatai į JAV prezidento postą norėtų tą sieną dar labiau sustiprinti.

Tad ar tikrai priimsite į savo namus pabėgėlį? Ir prieš atsakydami sau į šį klausimą, pagalvokite apie tai, kad Lietuvos vaikų globos namuose yra daugiau nei 4 tūkst. vienišų vaikų, o tokios tautos kaip armėnai išmintis sako, jog tol, kol gyva bus bent viena armėnų motina, šalyje negali būti tokio dalyko kaip vaikų globos namai. Gal ir mums pagaliau reikėtų taip pradėti galvoti?

didėjančio gimstamumo ir grįžtančių emigrantų dėka Lietuvoje gyventojų skaičius turi pradėti augti. Pokyčių šioje srityje tikrai reikia.

Šiandien Lietuvoje itin sunku suderinti profesinę veiklą bei rūpestį šeima, ypač, jeigu joje auga du ar daugiau vaikų:

- didmiesčiuose iki šiol neišspręsta vaikų darželių problema bei papildomas vaikų užimtumas (tai sunkiai įperkama paslauga);
- iki šiol Lietuvoje moterims grįžti į darbo rinką po gimdymo yra žy-

miai sunkiau nei vyrams dėl visuomenėje vyraujantios nuomonės, kad vaikais ir namais turi rūpintis tik moteris. Labai dažnai darbdaviai į moterį darbuotoją žvelgia kaip į tą, kuri netrukus išeis į dekretines atostogas ir dėl to nėra patikima ilgalaikėje perspektyvoje. Šią problemą veiksmingiausiai padėtų spręsti ne moralizavimas, bet valstybės įsipareigojimas pasirūpinti, jog darbdaviams apsimokėtų ne tik įdarbinti moteris, kurios planuoja turėti vaikų ar jau juos augina, bet ir investuoti į jų kvalifikacijos kėlimą. To-

kiu būdu būtų suderintas valstybės interesas skatinti gimstamumą ir darbdavių ekonominė nauda;

- šeimos, auginančios vaikus, iki šiol patiria didelius finansinius sunkumus dėl netinkamos valstybės paramos šeimai sistemos. Puiku, kad pagaliau pradėta kalbėti apie Gyventojų pajamų mokesčio lengvatas šeimoms, auginančioms du ar daugiau vaikų. Tačiau to tikrai nepakanka. Šioms šeimoms turime mažinti ir Sodros mokesčius, o daugiavaikes šeimas, kurių vaikai bus ar jau yra mokesčių mokėto-

jai, apskritai būtų galima atleisti nuo įmokų Sodrai.

Įvardijau tik kelis politinius žingsnius. Svarbiausia aiškiai įsivardyti ambicingą tikslą ir jo nuosekliai siekti. Mes tikrai galime tapti augančia Lietuva, tačiau tai priklausys ne vien nuo politikų, bet nuo kiekvieno Lietuvos piliečio. Jau mažiau nei po metų teks apsispręsti, kam patikėsime valstybės vairą. Nuo to, ar pasirinksime atsakingą lyderystę, ar populistinius pažadus ir politinės veiklos imitavimą, labai priklausys ir valstybės požiūris į šeimą: ar stiprins, ar tik žvelgs

į jas kaip į problemą ir pašalpų kaulytojas.

Puikiai suprantu, kad svarbu ne tik Lietuvos gyventojų skaičius, bet ir tai, jog būtume laimingi, gyvendami šioje valstybėje. Tačiau tai susiję dalykai. Tik tada, kai pajusime, kad pavyksta spręsti labai sudėtingą demografinį iššūkį, galėsime ramesne širdimi žvelgti į ateitį. Tik tada, jei valstybė ne žodžiais, bet konkrečiomis priemonėmis įsipareigos šeimoms, visi galėsime jaustis viena politine bendruomene, kartu sugebančia įveikti visas problemas.

Išmokti nelipti su batu ant pagalvės

Vanda Juknaitė

Siūlome žurnalistės Rasos Kalinauskaitės pokalbį su rašytoja, visuomenininke, kultūrininke Vanda Juknaite. Čia skelbiamas interviu yra kiek sutrumpintas – originalą glaite rasti <http://lietuvos.link/>.

Buvote labai arti skurdo vaikų, matėte tai betarpiškai, kaip Jūs pasakytumėt – kas yra vaiko skurdas?

Vieną skurdą mačiau, kurį visi matėm – tuos gatvės vaikus, kuriuos laikas išmetė į gatvę, kaip daugelį žmonių išmetė iš darbų, pastatė prie šiukšlių konteinerių. Bet buvau nuėjusi pasižiūrėti ir į elitinę dailės mokyklą, kurią lankė tuo metu pasiturinčių tėvų vaikai, kurie darė verslą, daug užkalė. Buvo tokia nuojauta, kad tie vaikai yra ne kiek ne mažiau apleisti. Ir kai pabuvau ten pusmetį, padirbėjau su jais, vedžiau jiems bendravimo pamokėles, pamaciau, kad jie labiau apleisti, negu gatvės vaikai. Jų nesaugumo jausmas, gyvenimo baimė didesnė. Dėl kontakto, pastovaus, stipraus šeimos ryšio nebuvimo, nes tėvai dieną naktį kalė pinigais.

Tai tas vaiko skurdas turi be galo plačią skalę ir yra labai nevienareikšmis. Tai pati problema – palikti vaikai, kurių tėvai uždirba pinigais Airijoje ar kitur. Pinigų gal jiems ir užtenka, bet apleistumas yra kraupus, ir tai neatstatomi, neužpildomi dalykai. Šito nesupratęs, nesusivokęs visuomenei labai sunku pajudėti iš mirties taško. Socialinės struktūros, jų darbuotojai, politikai juk negali tvarkyti žmogaus gyvenimo iki šeimos ryšių... Svarbu susivokimas. Kai tėvai namie, ir makaronų išsivirus skurdą galima padaryti šviesų...

Nes skurdas, matuojamas piniginiu koeficientu arba daiktais, su tikruoju skurdu mažai ką turi bendra. Šiaip ar taip, yra paramos, maisto paketai, badaujančių žmonių nėra – nebent savo noru badautų. Bet to kito visuomenė dar nesuvokia. Kad žmogus nieko neturi – tik savo vaikus, artimuosius. Šito nesuvokia kardinaliai, nuo viršūnių iki apačios, nuo studentų iki profesorių, iki gatvė paliktų vaikų.

Kodėl? Per didelėje įtampoje gyvenam, per daug pasimėtė?

Vienos priežasties nėra, bet... naujoje tikrovėje nebuvo pamatų, moralės pamatų, ant kurių galėtų atsistoti žmogaus savigarba ir pagarba kitam žmogui. Pasakysiu tokį pavyzdį. Mano sūnus gyvena prie Anykščių, dirbo psichoneurologiniame pensionate. Kaip ir visur tokiuose pensionatuose daug problemų, juos reikia reformuoti, bet paskutinis lašas buvo, kai atėjo dirbti naujas žmogus ir jam reikėjo atidaryti langelį virš ligonio lovos. Tie psichoneurologinio pensionato gyventojai jau negražiai atrodo, nepanašūs į mus, iškreiptais veidais. Ir ji atsistojo su batu ant pagalvės, pasistojo ant lovos, kad pasiektų langelį... Ant pagalvės atsistojo su batu...

O žmogus ten gulėjo?

Taip, gulėjo žmogus, ligonis. Tai čia negali apkaltinti valdžios, negali nieko apkaltinti. Čia toks niekinimo jausmas – aš esu niekas, o jau čia, lovoj – iš viso niekas neguli... Nėr ten žmogaus, aš galiu lipt ant pagalvės su batu... Po to įvykio sūnus parašė pareiškimą išeiti iš darbo. Bet čia labai gilią šaknis turintis reiškinys, sunkiai išgyvendinamas. Jis liko nepakitęs per tuos 25 metus – nors labai pakito socialinė tvarka, priežiūra, daug kas visuomenėje radikaliai pasikeitė į gerąją pusę, apie žmogaus teises sužinojome, apie savo galimybes ir t. t. Ir va, tas tebegyvena... Manau, tai yra viena iš priežasčių, kodėl yra vienoks ar kitoks skurdas, kodėl visuomenė taip sunkiai keičiasi, kodėl tiek daug išvažiuoja žmonių.

Sakoma – kad būtų Lietuvoje kitaip. Tai tu esi kitaip, ne jis tau turi padaryti kitaip. Kad tu neliptum su batu ant pagalvės, kur galvą padėjęs žmogus, tegul jis protiškai neįgalus, tegul labai didelę negalią turi, tegul jis visiškai

nevertingas. Nėra to kito. Adresatas yra čia, viduj. Ir va tas vidinis adresatas nelabai gauna laiškų... Nes žmonės orientuoti į gerbūvį, taip jau yra. Ir socialinė tvarka orientuota į tvarką, į pačią socialinę mechaniką.

Mes labai didžiuojamės, kad esam krikščioniška šalis, tai pasakysiu dar vieną pavyzdį. Iš to paties pensionato darbuotojai buvo nuvažiavę į Daniją, į tokią pačią instituciją, psichoneurologinį pensionatą, kur gyvena protiškai neįgalūs žmonės, nebetinkami visuomenei. Ir jiems viską aprodė, pavaikščiojo visur. Po to tie darbuotojai sako – viskas čia labai įdomu, bet norėtume ir su pačiais ligoniais pabendrauti. O jiems atsako: mes ir esame tie ligoniai... Tuo viskas pasakyta. Perfravus šitą – mes ir esame tie ligoniai, kurie dar nesupranta elementarių dalykų.

Tada klausimas, ar valdžiai rūpi tie vaikai, neįgalūs žmonės, pensininkai, vienišos mamos su vaikais, nėra teisingas?

Ar mums rūpi. Ar man rūpi. Nes valdžia tie patys žmonės, mes gi neišsirašom jų iš Marso, jie iš mūsų, jie įeina į tas struktūrų formas, tą mechaniką, ir niekas iš esmės nesikeičia žmoguje. Kad ir projektų rašymas: atsirado specialistų, kurie rašo projektus, o kai reikia darbo rezultato, kas už tą finansavimą padaryta – būna graudu... Moderni socialinė valstybė daugiau nukreipta į biurokratinį formalizmą, ne į asmenį. Vaikai tą išmokė. Kai su jais dirbom – jiems galėjai kokią nori paruošti programą, mes ten rašėm planus kiekvienai dienai, kur eisim, ką darysim, kaip versimės per galvą... Nulis sveikų jiems buvo tos programos. Jiems reikėjo ryšio su žmogumi, tavo akių, tavo atjautos. Ir jeigu jie to nebūtų jutę, jų prie medžio nepririši, jiems miškas neužrakintas.

Atgimimo pradžioje, pirmąjį dešimtmetį, buvo labai intensyvus iš vidaus judesys, paskui jis pradėjo gesti. Gimstamumas labai ryškiai krito. Gyventi jau nebesvarbu, bet tik kad gerai. Iš didelės perspektyvos žiūrint, tie dalykai labai akivaizdūs.

Kas gali padėti atgaivinti ryšį su tuo, kaip sakėte, vidiniu adresatu? Kas turi atsiti, kad taip suprastum – aš nesikalbu su savim, su kitu? Sukrėtimas koks nors?

Jei asmeniškai, be abejo, sukrėtimai, dideli išgyvenimai, virsmai, lūžiai žmogaus gyvenime. Bet visuomenės požiūriu vis dėlto viešojo erdvė. Juk iš tikrųjų jau seniai taip yra, čia ne naujiena – nustojo kalbėtis viešojoje erdvėje, nutrūko diskusija, žmogiškas dialogas. Kodėl tokia politika atgrasi? Kodėl politikai tokie atgrasūs visiems? Buvo žmogus kaip žmogus, nuėjo į politiką, ir ėmė jį baisėtis... Tiesiog žmogus labai kategoriškai pradeda deklaruoti savo poziciją.

Nutrūko dialogas, kuris yra visos kultūros, apskritai visos kūrybos netgi, meninės kūrybos šerdis. Yra tokių gabių žmonių, kurie sako: man nesvarbu, kas mane skaitys, aš sau rašau. Tai nėra blogai, nes pats su savim kalbėsi – intymiai ir trupučiuką meluodamas, nes kitaip nerašytum, pats pasikalbėtum su savimi, gatvėje eidamas, ir užtektų... Nes per dialogą... ne todėl, kad apsvarstytum problemas – ir jos apsvartomos – bet mes išgirstame, kad yra kitas žmogus ir jis labai panašiai mąsto, jam panašiai sunku, kaip man, jis turi didelių rūpesčių, tokių pat, kaip aš... Tada ką mums daryti, kad galėtume ką nors pakeisti? Kiekvienas iš mūsų senatvėje gali atsiderinti tokia me pensionate...

Dar vieną pastebėjau socialine prasme labai keistą dalyką, supratau jį tik dabar. Tada, gatvėse, kai dar nebuvo struktūrų, nes senos sugriuvo, o naujos nesukūrė, ir buvo visiškai suirutė – mes pamatėme, kad skursta šeimų vaikai, nepasiturinčių šeimų vaikai, kurie negauna jokios paramos. Gatvės vaikus jau pradėjo rinkti iš gatvės į visokius namus, o tų šeimų vaikai negauna jokios paramos. Tėvų atlyginimas minimumas, dažnai tik vienas žmogus dirba, ir iš to minimumo gyvena keturi. Ir tik dabar, žiūrėdama į savo vaikus, supratau vieną paprastą dalyką. Jie turi tris vaikus – vienam ketveri, kitam šešeri, trečiam trylika metų – ir praktiškai

dirba vienas žmogus. Jeigu vaikas eitų į darželį, jam valstybė skirtų krepšelį, bet jei paskaičiuotume mamos uždarbį provincijoje, kur atlyginimai žymiai mažesni, negu mieste – dviems vaikams užmokestis už darželį, nuvežimas, kelionė į darbą – ir ji negautų už savo darbą jokio pelno. Būtų tik, kad aš dirbu. Tai jeigu ji gautų tą vaiko krepšelį, jie visi namie laimingai gyventų ir vaikai po gatvės nesišlaistytų, galėtų susiformuoti saugumo jausmą.

Ir pamatai tokį keistą dalyką, kad visa struktūra nukreipta prieš šeimą. Visiškai nesąmoningai. O juk čia seniai išaiškinti dalykai, kad asocialumo, narkotikų prevencijos pagrindas yra tvirti šeimos ryšiai. Pats pagindinis dalykas, kuris leidžia vaikui išlaikyti pusiausvyrą, nepatekti į pavojų. Aš nematau, kad visos mamos turėtų likti namie. Bus tokių, kurios dirba, kurios uždirba, kurios nenori – bet vaikai turi turėti lygias teises, ir tas, kuris eina į darželį, ir tas, kuris auginamas namie.

Tai tokie paprasti dalykai. Tačiau juos gali suprasti tik iškritęs iš tos tikrovės šimtu procentų... Toks žmogus, kaip aš, kuris sunkiai juda, pats negali nueiti į parduotuvę, parsinešti, turi kito pagalba gyventi. Pamatai juos ir supranti tada labai aiškiai...

Bet profesorius Romas Lazutka teigia, kad dabar viešojoje erdvėje skurstantys žmonės dažnai gėdinami, niekinami. Sakoma – pažiūrėkit, piktnaudžiauja, veltėdžiai, išlaikytiniai...

Visada yra visokių žmonių. Yra žmonių, kurie mažiau gabūs. Žmonių, kurie gyvena ten, kur galimybės mažesnės, pavyzdžiui, rajonuose daug sunkiau gauti darbą, ten didelė partinė priklausomybė ir žydinti – rožem, sakyčiau, žydinti – korupcija... Ji labai stabdo rajonų atsivimą, nes yra jaunų žmonių, gabių, kurie būtų pajėgūs keisti, bet reikia visas tas vietas dalintis sa viems... Tai tas pasakymas, kad „tegl jie eina dirbti“, negalioja. Yra daugybė profesijų, kurios mažai apmokamos, nors labai reikalingos visuomenei. Ir visada bus silpnų žmonių. Ir, aišku, iškristi iš „elito“ žmogui yra labai nepatogu...

Mama, amžiną atilsį, vis pasakodavo apie tą Lietuvą, jos jaunystę ten buvo. Prie vieškelio sodyba buvo labai graži. Ir pasakodavo, kad mūsų močiutė labai gerbdavo ubagus ir dažnai išnešdavo ubagų į kelią duoną ar

dar ką nors. Jos klausdavo: moma – tas vardas toks senovinis – kal gi tu teip darai? Kad žmogui neraiktų prašyti... Skaityt, rašyt ji mokėjo, bet nežinau, ar daugiau kokių klasių buvo baigusi.

O ar gali Lietuva, kurioje purvinu batu nelipama ant pagalvės, atsikurti?

Ne tik gali – visada atsikuria tokie dalykai. Tik be pastangų nieko nebūna, viešojo erdvė nuodinga. Mes, tie, kurie pergyvenom sovietmetį, matėm – su žmogum gali padaryti ką nori, ką nori gali įpūst jam į galvą, patikės jis bet kuo, taip yra, žmogus labai trapus. Beginklis, sakyčiau. Buvo viena propaganda, dabar kita.

Juk negali pasakyti, kodėl šitiek žmonių, milijonai žmonių, mato, kad nesąmones daro – bet visi tyli ir daro. Atsimenu, kaip mes, kai jau prasidėjo perestroika, Universiteto katedroje svarstėm Gorbačiovo nurodymą nebergerti, kadangi tėvynės nebus kam ginti, visi prasigėrę buvo... Ir ką manai – mes visi pasižadėjom daugiau negerti... Nors žinojom tikrai, kad taip nedarysim. Ir buvo tokia paskutinės paskaitos taurė, kai geriamas šampanas. Atsimenu, tuometinis Švietimo ministras Henrikas Zabulis atsisakė paklusti, jis vis tiek išgėrė su studentais šampano taurę per paskutinę paskaitą. Ir mes visi žinojom, kad taip darysim – bet sėdi visi rimtais veidais ir, kaip tais laikais vadinosi, durnių kljuoja... Dabar negalėtum pasakyti, kodėl taip darei. Taigi žinojai, kad čia nesąmonė – bet visi taip daro... Ir daugybė tokių dalykų, čia paprastas pavyzdys. Ir to negali suprasti. Su studentais, atsimenu, nagrinėjome V. M. Putiną ir kalbėjome apie monsinjorą K. Vasiliauską, kad už eilėraščių „Vivos plango, mortuos voco“ jį išsiuntė į kalėjimą dvidešimt penkeriems metams. Buvo, žinoma, ir kitų kaltinimų, jis nesutiko bendradarbiauti, bet formaliai kaltintas tuo. Ir

viena mergaitė sako – už eilėraščių? Kokia nesąmonė... tai ko gi visi tylėjo? Dabar negali pats suprasti, neįmanoma. O visi tylėjo „ir visi tylėjo...“

Apie tai sakiau, kad su žmogum gali padaryti, ką nori. Jis gali patikėti, kad vienintelė vertybė – užkalti daug pinigų, palikti vaikus, kur nors išvažiuoti, gyventi kitų sukurtoje gerovėje yra aukščiausia laimė. Aš per šituos metus sužinojau, kad skype'as negali paduoti stiklinės vandens... Vaizdas atitinka tikrovę, viskas gerai, bet vandens nepadauos. Arba už pažasties nepaims, kai nepaeini. Čia juokingi, o gal gaudūs dalykai, gal čia netinka juoktis, nežinau. Bet taip yra.

Socialinė tvarka yra nuleista iš viršaus – ji turi atsikurti iš apačios. Ir šitam laike mes neturėjom šanso, kad atsikurtų. Visi išbryrėjom į visas puses. Šeimos iširo, išsilakstė po pasaulį laimės ieškoti. Laimės nereikia žmonėms pavydėti, bet tie esminiai paprasti dalykai...

Kad ir emigracija – visi ir valdžią kaltina, ir ko tik nekaltina, kas dėl to kalti. Bet jeigu žmonės kalbėtųsi tarpusavy, šitas slogutis neslėgtų visiškai. Na, blogai, tai ką daryti?

Vienas pasiūlytų tą, kitas nesąmonę, trečias gal racionalų dalyką. Jaustum, kad esi namie. Juk namie gera gyventi ne todėl, kad labai skaniai valgai – gera, kad pasišneki, kad tavęs laukia, kad jautiesi ramūs ir saugūs. O dabar... mašinų markėm laimė turbūt skaičiuojama... Aš nebambu, bet taip yra.

Neseniai kalbėjau si skulptore Joana Noreikaite, ir ji sako – žiūrėkit, kad apie skurdą kalbant vėl nebūtų viskas tamsu, juoda. Turi būti šviesos. Kaip Jūs pasakytumėt – iš kur ta šviesa gali būti?

Per šitą laiką mačiau neįtikėtinų pavyzdžių, kaip atsikuria gyvenimas ne tavo jėgom, ne pastangom – at-

sikuria pats iš savęs. Mes negalim to nei vairuoti, nei manipuliuoti, gal tik vienaip ar kitaip susigadinti savo pačių gyvenimą. Būtų du tokie pavyzdžiai.

Pernai pasikvietė į Sekmines, į Pažaislio vienuolyną, mūsų buvusi studentė, sesuo Lidija, ji kazimieriečių vyresnioji. Tame vienuolyne po karo buvo įsteigtas ypatingai žiaurus saugumo lageris, salėje su sudedamosiom lovelėm ir buržuikom buvo apgyvendinti politiniai kaliniai ir ypatingai žiauriai tardomi. Tarp jų buvo mano tėčio pusbroliis, dėdė, galima sakyti. Jis ten išėjo iš proto ir jau gyvenimą nugyveno psichoneurologinėje institucijoje. Dar bandė trupučiuką namie gyventi, bet nieko nebepavyko. Mačiau, kaip jis bėgdavo laukais, rėkdamas – prakeiktieji, prakeiktieji... Man septyneri ar aštuoneri metai buvo, tas laikas, kai jau žeidžiantys įvykiai sužeidžia ir įstringa visam gyvenimui. Dar vieną kartą ten buvau Atgimimo pradžioje, ir Pažaislis buvo išdaužytais langais, tuščia, niekas ten negyveno. O pernai kai buvom – atstatyta bažnyčia, atkurta. Ji europinės reikšmės, formaliai kalbant, baroko perlas... Toks pribloškiantis grožis... Tas Marijos paveikslas, kaipgi jis vadinasi – Gražiosios Meilės Motina, tarp rožių. Ir matai ten būdamas – gal čia keistai atrodyt tie žodžiai – na, kad tik Dievas gali taip užgydyti žaizdas...

Dar kitas pavyzdys, irgi toks, kuris paliečia tavyje kažką baisiai giliai. Mes mokėmės ketvirtame ar penktame kurse, ir buvo Leninui balandžio 22 dienos talka. Mus nuvarė ten, kur už Neris dabar stovi universalinė parduotuvė. Ten dar nieko nebuvo, tik pradėti kasti pamatai, stovėjo didžiuliai ekskavatoriai, didžiulės duobės išraustos. Ir mums davė kastuvėlius – turėjo būti talka karui Vietname paremti... Tuo metu vyko karas Vietname, degino napalmu namus ir žmones, kariavo TSRS ir Amerika, kaip visada, mes turėjom paremti sovietų pusę. Ir mes tais kastuvais turėjom užpylinėti išraustas duobes – pilti žemes iš krūvų vėl atgal, užkasinti ekskavatorių kasamus pamatus. Niekas nežino, kokių tikslu. Reikėjo kažkokio darbo, pavaizduoti, kad mes remiame karą Vietname. Ir žinojome, kad kitą dieną atvažiuos ekskavatorius ir mūsų sukastas žemes vėl kaušu ištrauks ir ramiai sau kas toliau pamatus... Va, čia tas darbas, kai

visi daro nesąmones ir tyli... Toks laikas buvo.

O dabar Lazdynuose, kur mes gyvenam, yra Saleziečių vienuolynas, dirba misionieriai italai, lenkai. Praėjusiais metais atvažiavo du misionieriai iš Vietnamo. Ir atsivežė tokią tylią tylią, nuolankią kultūrą. Trapią labai. Aš galvoju – Dieve, aš gi prieš juos kariavau... (juokiasi) Neįsivaizduojama, kad žmogaus gyvenime atsitiktų tokie dalykai. Gali būti romanistas, protu nesugalvosi. Mes kariavom su kastuvėliais prieš vietnamiečius... Aš jiems papasakojau, tiems jaunuoliams iš Vietnamo, jie irgi žiūrėjo tokiom akim ir negalėjo suprasti, jau kito laiko žmonės. Ir kaip tau gyvenimo yra užlyginama, kaip atiduodama – ateina misionierius iš Vietnamo, išmoksta lietuviškai, be kastuvėlio, be automato... Ir duodasi čia su Lazdynų vaikais...

Ateina žmogus iš kitos kultūros, kito pasaulio krašto, jis išmoksta lietuviškai, neša kultūrą, tiesia tau pagalbos ranką...

Gyvenimas užgydomas ne vien žmogaus pastangom. Tiktai reikia apsidairyti, pridėti ir savo ranką, kaip ta mano močiutė, kuri duoną išnešdavo ubagai. Yra ir tavo pareiga.

Ką galvojate apie pabėgėlių krizę? Dalis žmonių Lietuvoje sako, kad pas mus pačius sunku, yra skurstančių žmonių, o čia grėsmės, pavojus, neaišku, kas ateina su ta banga, tegu kiti daugiau priima, nes kitos valstybės daugiau Sirijoje dalyvauja, ten savo politikas geba vykdyti, o mūsų nuodėmės mažesnės, mes mažiau kalti, esam nuošalėje. Ir labai protingi argumentai sakomi.

O mūsų geriau, kad nelieštų... Aš skaičiavau, kad turbūt pusė milijono lietuvių tapo pabėgėliais per šituos dvidešimt metų, išbėgo į kitus kraštus. Ką jie ten nuveikė, žinom iš spaudos, kaip džiaugsmingai buvo priimti ir kokių džiaugsmingų darbų pridirbo Norvegijoje ir kitur, kas kur atsitiko baisensnio. Pusė milijono iš tokios mažos tautos, kurioje nevyksta karas. Tai tas pabėgėlis nėra kas nors ypatinga – tai žmogus, palikęs savo gimtąsias vietas ir ieškantis prieglobsčio kitoj šaly. Pusė milijono žmonių. Tai mes dabar turim kruvinom ašarom verkdami priimti pusę milijono pabėgėlių.

Niekur nesidėsi – mes užlipome į kitų gerovę. Ly-

giai taip pat. Nėra jokio pasiteisinimo. Visi esam tik žmonės. Kai žmogus bėga nuo karo, tai jį gali užjausti. Visokie bėga – ir razbaininkas bėga, ir vagis – niekas nenori būti bombos ištaškytas. O pas mus karas nevyksta, ir žmonės išvyksta į svetimą gerovę, nori nugyventi ten, kur ramiau, saugiau, kur alga geresnė. Nėra apie ką kalbėti. Reikia tik visom imanomom priemonėm daryti, kad tie žmonės čia rastų prieglobstį, ir kiek jie norės, tiek čia ir bus. Tik dar noriu pasakyti – tam žmogui, kuris su batu lipa ant gulinčio žmogaus pagalvės, bus nežmoniškai sunku suprasti šitą tiesą.

Bet, sako, jie musulmonai, pristatys mečėčių...

Na, ir pristatys. Ir ką padarysi? Ir gyvensim. Tie du broliukai, vietnamiečiai, man įrodė, kad pasaulis labai labai mažas, trapus. Be mūsų širdžių nebėra pasauly tokios vietos, kur jaustumėsi saugūs. Kokia laimė, kad jie čia yra, kiek daug mes iš jų išmoksime. Nebijoti geltono žmogaus. Pripranti per Šv. Mišias, kad yra kitoks žmogus, gal jis ne visai taisyklingai kalba, kitoks – bet toks pats, kaip tu. Kiekvienoje kultūroje yra pavojingų žmonių. Iš žmogaus vidaus kyla grėsmės, ir jam pačiam.

Ta reakcija į pabėgėlius šiek tiek panaši į neįgalius, jie irgi kitokie, kelia grėsmę?

Taip, tai apsunkinimas man. Kam išlaikyti tokį seną žmogų, jis nieko nebesupranta – na, kam jis gyvena?... Reikia sutvarkyti... Ir tas sutvarkymas visuomenės, biurokratinis sutvarkymas, gresia ir mums. Nėra tvarkos žmonių visuomenėje be suvokimo, kad kitas yra žmogus ir aš pats esu žmogus. Negali daryt taip, nes esi žmogus.

Kas Jus pastūmėjo, kai nusprendėte eiti artyn prie tų pamestų vaikų, padėti jiems?

Mes patys buvom už skurdo ribos, ir mano vyresnysis sūnus labai sunkiai sirgo. Mes buvom tokie pat vargšai. Ir jeigu pabaigai – yra toks dalykas pasaulyje, kaip vargšų solidarumas. Niekas kitas jiems nepadės. Kaimynai kaimynams, močiutei, kuri nebegali nueiti – nueina, parneša, padeda. Čia yra didžiausia tarnyba. Formalizavus tuos dalykus ir pradėjus už tai mokėti pinigų viskas trupučiuką išsikreipia. Nes eidamas padėti tu gi baisiai daug gauni. Vargšas tau atveria tavo paties širdį turbūt? Nors jam reikalinga pagalba, ne tau.

Katalikų Bažnyčios Kronikos pamokos

Kun. Arvydas Žygas

Šviesaus atminimo kunigo Arvydo Žygio įžvalgos apie LKB Kronikos reikšmę buvo rašytos netrukus po Nepriklausomybės atkūrimo ir ruošiantis LKB Kronikos dvidešimtmečiui. Tačiau vargu ar kuris nors vėliau rašytas tekstas taip giliai aktualizuoja sovietmečio psipriešinimo pamokas.

Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“ - žodžiai, kurių prasmė šiandien nėra iki galo suvokta. Jie reiškia daugiau negu sudėta į kelis šimtus sunkiai įskaitomų senoviškos rašomosios mašinėlės mašinos puslapių arba į 10 gražiai suredaguotų ir išleistų tomų. Žodžiai „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“ įprasmina Amžinąjį Žodį, kurio šaltinis yra Amžinoji Tiesa (...).

Vis dėlto Vakaruose „LKB Kronika“ buvo sunkiai suprantamas reiškinys. Žmonės mąstė veikiami savo aplinkos. O vakarietiško narcizinio gyvenimo aplinka sakė: „Būk, žmogau, laimingas, rūpinkis savimi, savo gerove. Tu nesi atsakingas už kito žmogaus reikalus. Žmogus atsakytik už save. Būk laisvas ir leisk kitam rasti savo laisvės įprasminimą“. Skaudžiausia, kad taip kalbėjo žmonės, kurie taip pat išpažino Kristaus evangeliją. Joje kalbama, kad nėra didesnės Meilės, kaip gyvybę už kitus atiduoti. Vakarų pasaulio krikščioniui patogiau šios minties nesuprasti. Evangelija vakariečiams tapo graži literatūra, bet ne Gyvybės žodis. Ten toli, kur viešpatavo komunistinio pasaulio blogio imperija, atsirado žmonių, kurie aukojosi, kalėjo, buvo persekiojami ir žeminami, kad kiti galėtų laisvai gyventi ir tikėti. Vakarų pasauliui šie XX a. - modernios epochos - kankiniai buvo lyg gyvas priekaištas, kurio nebuvo galima nuslopinti vakarietiška savęs patenkimo psichologija.

Ir todėl „LKB Kronika“ yra ne praeinantis tautos istorijos epizodas, o nuolatini tautos egzistencijos kelrodis. Vakarų humanizmas parodė savo vertę, buvo galima didžiutis savo inte-

lektuali egzistencialistiniu humanizmu ir nepastebėti šalia kenčiančio žmogaus. Vakarų pasaulis galėjo stengtis ieškodamas nacių ir drauge nematyti dabartinių komunizmo aukų ir jų budelių.

Turime užauginti naują kartą, kuri negalėtų išduoti, įskųsti žmogaus, pasmerkti savo kaimyno mirčiai, būti kurčiu brolio kentėjimui.

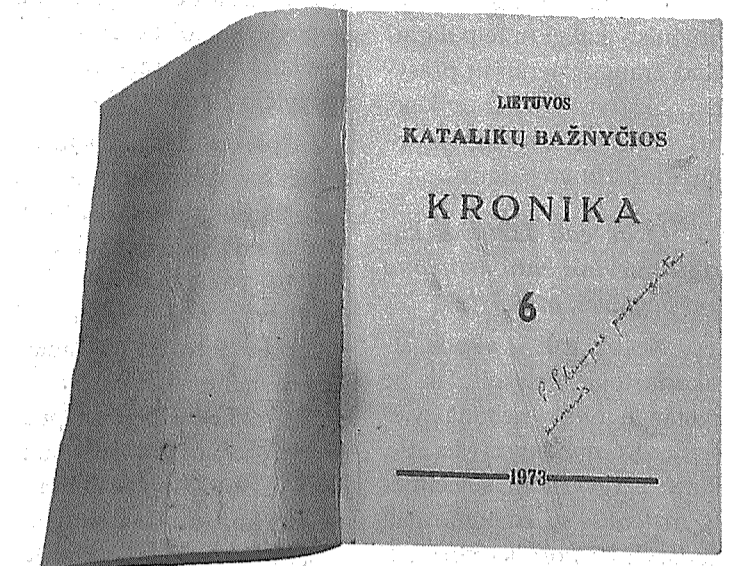
Krikščionys iš Vakarų atvyksta mokytį Lietuvą būti krikščioniška. Bet tauta, kuri kabėjo ant Kryžiaus, nešė skausmo ir kančios kryžių į Golgotą, prakaitavo krauju, neturi atsiprašyti dėl to, kad buvo ištikima Kristaus evangelijai. „LKB Kronikos“ išvardyti veikėjai - tėvai ir vaikai, idealistai jaunuoliai, kaimo kunigėliai, mylinčios seserys - gal ir nebuvo išsilavinę teologai ar išprusę filosofai, bet jų gyvenimo pamokos nekeičiamos į vakarietišką išsilaisvinimo teologiją.

Šiandien madinga kalbėti apie „evangelizaciją“, bet dažnai neįsigilinama į šio gražaus žodžio reikšmę. Šiandien būtina suprasti, ypač krikščioniui, gyvenančiam moderniam pasaulyje, kad esama skirtumo tarp prasmingos ir neprasmingos kančios. Bažnyčia, gyvenanti moderniam pasaulyje, gerai suvokia, kad gali griūti „geležinės uždangos“ sienos, bet žmogaus vidinio kalėjimo sienos kur kas sunkiau įveikiamos. Evangelijos šviesa, kuri vedė tautą iš fizinio kalėjimo vergijos, yra ta pati, nekintanti ir neprarandanti prasmės šviesa, kuri veda kiekvieną žmogų iš jo žmogiškosios egzistencijos kalėjimo.

Tauta, kuri kentėjo su Kristumi, neturi atsiprašyti dėl to, kad buvo ištikima Evangelijos kvietimui. Bet ar galima sakyti, kad visa tauta nešė kančios kryžių? Ar ji nesuskilo po visų trėmimų ir Stalino genocido?

Dalis jos matė žmogaus teisių pažeidimus, o kita dalis atsisakė tai matyti. Gal todėl, kad buvo per daug sunku, per skaudu. Kai sakome, kad tauta kentėjo, ar iš tikrųjų nesakome, kad buvo asmenų, kurie dėl jos kentėjo, per šią auką ją atpirko, kad ji prisikeltų naujam gyvenimui? Ar ne tiesa, kad mūsų tautoje buvo žmonių, kurie žengė į Siono kalną, kalbėjo su degančiu krūmu, o grįžę nuo jo pamatė, kad tauta garbina aukso veršį? Ar nesame dabar tauta, kuri dar ilgai klajos dykumose, kol pasieks pažadėtąją žemę, pakludama Kūrėjo įstatymui?

Mes esame palaiminti, nes turime žmonių, kurie parašė mums vadovėlį apie tai, kaip turėtų elgtis žmonės, patekę į nelaisvę. Žmogus, nesimokantis iš istorijos, yra pasmerktas skaudžią istoriją pakartoti. Mes šį vadovėlį išleidome tomis ir jo paprastoji fundamentinė pamoka tebėra kelrodis tautai, kuri keliauja į laisvę. O pamokos vis tos pačios: vienintelė laisvė yra vidinė laisvė, kai žmogus netarnauja ideologijai, materijai, asmeninei savanaudiškai prigimčiai. Šiandien aiškiai matome, kad tais sunkiais genocido metais laisvi buvo

tie, kurie tarnavo Evangelijai, nepaisydami, kokią kainą teks už tai užmokėti.

Netiesa, kad esame kviečiami kentėti. Atvirkščiai, Kristus kviečia gyventi. Jo Evangelija kalba, kad šis pasaulis yra geras, kad jame turi žydėti pavasariai, skambėti Kaanos vestuvių varpai, kad į pasaulį turi būti kviečiami naujagimiai mažutėliai, kad turi būti atsinaujinimo krikštas Jordano upėje. Bet Evangelija taip pat kviečia įprasinti auką, kai ieškosime šventyklose dingusių vaikų, kai vėluosime atsiveikinti su mirštančiu Lazoriumi, kai pavargsime nuo minios ir nepajėgsime išgydyti visų aklyjų bei raupsuotųjų savo brolių. Evangelija, kviesdama žmogų gyventi, kviečia jį į ramybės ir taikos pasaulį, net jeigu aplink tamsu ir audringa. „LKB Kronika“ buvo Tiesos ir gyvybės švyturys komunizmo melo ir mirties audroje. Jos išsaugota tiesa skelbė pasauliui, kad ši mažytė tauta nėra mirusi, kad yra didžioji viltis, jog ji prisikels naujam gyvenimui. Ta misija tebėra aktuali ir šiandien.

„LKB Kronikos“ pamokos mūsų gyvenimui yra tokios. Pirmiausia, turime užauginti naują kartą, kuri negalėtų išduoti, įskųsti žmogaus, pasmerkti savo kaimyno mirčiai, būti kurčiu brolio kentėjimui. Antra, jei nenorime, kad tauta ir vėl būtų susiskaldžiusi, ją turi suvienyti Tiesa. O tos Tiesos

galėtume visi kartu ieškoti Evangelijoje. Trečia, tikroji laisvė - tai tarnavimas ne sau, o kitiems.

Kai ruošėmės šiam „LKB Kronikos“ jubiliejui, negalėjau suprasti, kodėl tokie santūrus, tylūs buvo jos rengėjai ir leidėjai, nenorėję iškilmių triumfo. Juk tai yra pergalė, tai didžiausias įrodymas, kad Tiesa nenugalima. Tad ar nereikėtų viso to iškilmingai paskelbti visai tautai nuo aukščiausiojo kalno. Bet „LKB Kronikos“ leidėjai pareiškė, jog šis triumfas yra ne žmonių, o Kristaus, o jie buvę tik Tiesos įrankiai, bet ne jos šaltinis. Ir vėl pažinau savo tautą, kurios tautinis

Vienintelė laisvė yra vidinė laisvė, kai žmogus netarnauja ideologijai, materijai, asmeninei savanaudiškai prigimčiai.

drabužis yra žemės ir žolės atspalvių, kur ant baltos drobės baltu siūlu išsiuvinėtas raštas kalba tyliu balsu, o iš šventojo medžio prabyla Nukryžiuotasis. Pažinau Kristaus reiškimąsi per savo tautą. Tepadede Dievas tikėjimo dvasios mums neprarasti savo tautos vizijoje.

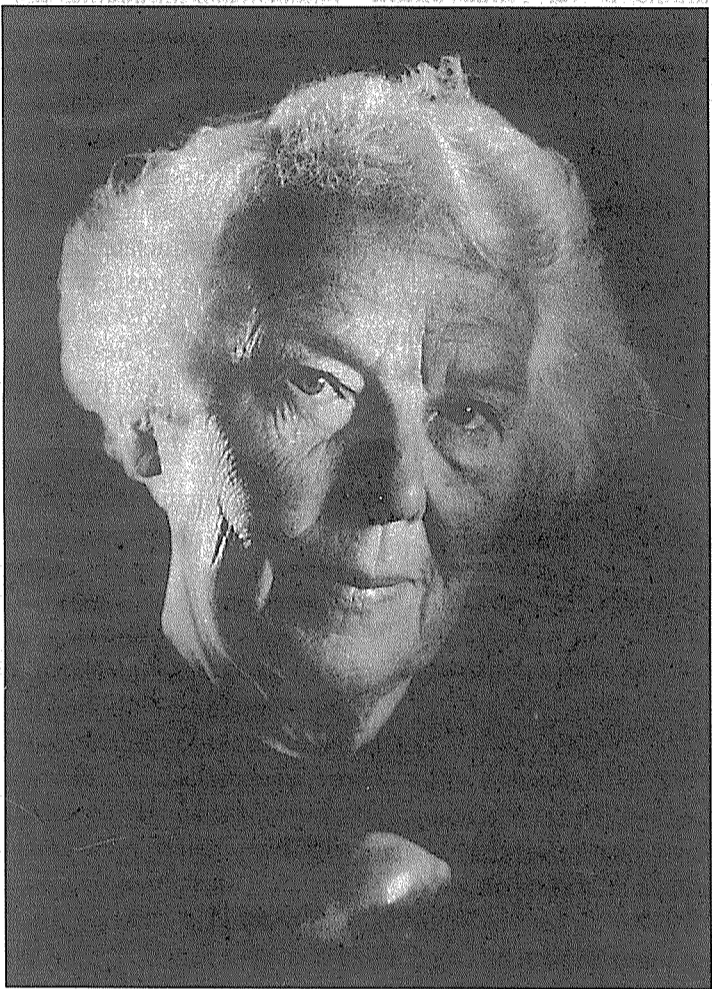
LKB Kronika - įtakingiausias pagrindinio leidinio, sovietmečiu, kuris be pertrūkių buvo leidžiamas 1972-1989 m. Jo pagrindiniu redaktoriumi buvo kun. Sigitas Tamkevičius. Kai jis buvo įkalintas, redagavimą perėmė kun. Jonas Boruta.

Atsisakyti melo visur

Meilė Lukšienė

Primename profesorės Meilės Lukšienės kalbą iš 1988 m. spalio 22-23 Vilniuje Sporto rūmuose vykusio Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio steigiamojo suvažiavimo – esminio Sąjūdžio susiformavimo ir įsitvirtinimo momento. Neabejojame, kad jos mintys labai aktualios ir mūsų Atgimimui.

Mes daug priešneke- jome vakar. Labai gražių žodžių ir labai daug jausmų išliejome. O dabar atrodo, kad vis dėlto kasdienos rūpestis didėja ir į šitą rūpestį reiktų daugiau atkreipti dėmesio. Čia aš iš karto norėčiau pratęsti akademiko Vytauto Statulevičiaus ką tik pasakytą mintį, kad, galvodami apie ekonominį savarankiškumą, mes turime galvoti ir apie švietimo, visos kultūros savarankiškumą. Bet svarbiausia, kad mes iš karto turime galvoti ir apie tas lėšas, kurios bus reikalingos pertvarkant švietimą, visą kultūrą. Reikia reformos plačiu mastu, o ne atskirais sektoriais.

Žmoniškumo ir tautos idėjos yra mūsų dvasinės gyvybės laidas. Seniai kaupėsi grėsmė žmogui, kaip dvasinei asmenybei, ir pačiai tautos egzistencijai. Juk tai, visų pirma, ir pažadino mūsų judėjimo kibirkštį. Ir ji ritasi vis aukštesne banga. Ji neša ant savo keteros tautos suverenumo siekimą ir pilnatvės vertybių prasiskleidimo

žmoguje troškimą. Vienas be antro neįgyvendinami. Kad galėtume gyventi savarankiškai, paskatų reikia visose srityse, ir ekonomiškai neat-sistosime ant kojų neišsigauginę žmogaus.

Per tą trumpą laiką su- žiburiavo tūkstančiai šviesių jaunų ir nebejaunų galvų. Reikia padėkoti mūsų motinoms, poezijai, menui, mokslininkams ir tūkstančiams mokytojų, kurie saugojo ir puoselėjo tautos bei žmogaus gyvybę. (Plojimai.) Tačiau šalia žiburiuojančių veidų eina per mūsų sudėtiną istoriją sunkiais, kartais ir purviniais batais vergas. Jis giliai įsisunkęs beveik kiekvieno mūsų viduje. Vergiškumas gimdo nuolankumą, paklusnumą, norą įsiteikti stipresniam, gimdo skundikus, melagius, o silpnesnių atžvilgiu – nuožnumą, panieką, autoritariškumą, netoleranciją, bailumą, ne-savarankišką mąstymą bei sprendimą, įtarimą ir daugybę kitų labai nemalonių mūsų visuomenės bruožų. Su jais laisvi iš esmės nebūsi-

me. Užteks stipresnio treptelėjimo iš šalies ar net krašto viduje – ir vėl būsime vergai. Prievarta gimdo prievartą.

O reikia gilaus žmoniškumo, orumo ir tautinės savigarbos, kuri įpareigotų mus elgtis pagarbiai su kiekvienu žmogumi ir gerbti teisybę, visų pirmiausia už ją kovoti. Reikia mums grąžinti į visuomenę sąžiningumą ir darbštumą. Aš ne su tais, kurie optimistiškai galvoja, kad, jeigu tik mes atlaisvin-sim varžtus, vėl bus darbšti, sąžininga visuomenė, tokia, kokią mes norime matyti. Reikia didelio darbo norint atkurti ir sukurti šioms dienoms tinkamą žmogų. Visi neabejojame, kad mūsų ateities švietimo sistema turi būti paremta giliais dorovini-ais pagrindais, kurie buvo išvyti, vertybine orientacija.

Nuo ko galima jau šiandien pradėti? Absoliučiai atsisakyti melo visur. (Plojimai.) Pamažu savyje slopinti ir naikinti autoritariškumą. Nuo darželio pradėti ugdyti sąžiningumą, darbštumą bei pareigingumą. Iš vaiko turime reikalauti tiek, kiek jis nesunkiai pajėgia ir geba atlikti kuo geriausiai. Reikia peržiūrėti mokyklos programas, nustatyti kiekvieno dalyko maksimumą ir minimumą ir juos taikyti individualiai. Bet lygiai tokį pat matą mokytojas turi taikyti ir sau pačiam, dirbti sąžiningai.

Tai yra sunkus pereina-masis laikotarpis, kurį mes būtent taip, man atrodo, turim įveikti. Tautos mokykla remiasi tautinės kultūros pagrindais. Šiandien, kol nesudaryta nauja mokymo ir auklėjimo struktūra, reikia kiekvienam mokytojui pagalbėti, kaip jis galėtų įsileisti tautos dvasią į klasę. Visų pirma, ir mažiukas, ir didelis privalo pasijusti ir fiziškai, ir dvasiškai esan- namie, o ne pakeleivis, ne nomadas. (Plojimai.) Klase turi būti antrieji namai, geri, jaukūs, kad viešpatautų darna, ne paradiškumas

ir fasadiškumas, o darbas. Šis namų jausmas, perauga į Tėvynės jausmą su atitinkamais įsipareigojimais. Ir negali būti Respublikoje nė vienos švietimo įstaigos, nė vieno mokomojo dalyko, nė vienos mokslo srities, kuri nesijaustų įsipareigojusi savo veiklą susieti su krašto kultūros gyvenimu, su jo procesais, nesijaustų esanti tos kultūros dalis.

Švietimo sistemos gilus nacionalinis turinys anaip-tol negali būti uždaras, izoliavęsis nuo kitų kultūrų, negali prarasti kontaktų nei su savąja kultūra, nei savojo santykio su kitų kraštų kultūros reiškiniais bei vertybėmis. Švietimo politika šioje srityje turėtų tuos kontaktus skatinti visų pirma savosios kultūros optimaliausio puoselėjimo požiūriu. Reikia vengti vienašališko kurios vienos kultūros dominavi-mo. Reikia siekti pusiausvyros tarp Vakarų ir Rytų kultūros informacijos šaltinių, atvirumo ir pasiekiamumo. (Plojimai.)

Nuo ko galima jau šiandien pradėti? Absoliučiai atsisakyti melo visur. Pamažu savyje slopinti ir naikinti autoritariškumą.

Nuosekliai reikia sekti ir analizuoti savosios kultūros atsiliekančias sritis. Šiuo metu svarbiausia būtų atitinkamai orientuoti ir švietimo bei mokslo grandis. Švietimo politikos tikslas ateity— stiprinti užsienio kalbų mokymą, siųsti žmones į įvairias šalis mokytis, efektyviai ir operatyviai lopyti spragas. Mūsų didelė spraga lig šiol yra visa humanistika, taip pat ir pedagogika, absoliučiai vienaplanė ir šabloniška. Reikia, kad humanitariniai mokslai, taip pat, aišku, ir visuomeniniai, turėtų plačią erdvę alsuoti pasaulio verty-

bėmis. To mes neturėjome. Ir man atrodo, kad visuo-meninių mokslų disciplinų nomenklatūra aukštosiose mokyklose turėtų būti labai atidžiai peržiūrėta ir per-tvarkyta taip, kad ji tikrai ugdytų naują žmogų viešumui, demokratijai, savarankiškam mokslui. (Plojimai.)

Viena painiausių ir liūdniausiai atrodančių mūsų švietimo sistemos sričių, atsistojus ant savarankiško gyvenimo slenksčio – tai pasiruošimo švietimo sistemos reformai kompetentingumas, informacija, alternatyvus mąstymas, pažintis su pasaulio vertybėmis. Šito mums absoliučiai trūksta, ir mes laukiame reformos tiesiog suglumę. Šitokiam mokymui pasiruošusių žmonių beveik ir neturime. Tradicijos būtų. Lietuvos mokyklos kūrimsi laikotarpis įdomus bei pamokantis, bet laikas jau kitas. Reikia labai daug ką pergalyti. Reikia visą mūsų gyvenimą modernizuoti – ne tik pramonę, bet ir mokslo sritis, visa turi pakilti į aukštesnį lygį. Tam reikia teoretikų, praktikų ir administratorių, organizatorių, gebančių mąstyti globališkai, kultūros visumos mastu kurti idėjas. Administracija ir toliau lin-

kusi vykdyti nurodymus bei įstatymus arba juos pritaikyti vietos sąlygoms. Dabar reikia savarankiškai mąstančių žmonių. Šiuo metu tokių žmonių beveik ir neturime, ypač švietimo sistemoje. Pati reforma vyks ilgą laiką. Reikia darbus kompetentingai paskirstyti etapais į priekį. Tam reikia suorganizuoti valstybiniu mastu komisiją, į kurią įeitų itin kompetentingi žmonės, tiek mokslininkai, tiek praktikai, ir galėtų prognozuoti tos reformos ilgalaikį vykdymą bei jos ekonominį pagrindą. Ačiū.

Kodėl šeima?

Peter Kreeft

Esame įsitikinę, kad šis filosofijos ir teologijos profesoriaus tekstas labai aktualus Lietuvoje, kur politikai vis dar diskutuoja apie tai, kaip valstybė turėtų įsipareigoti šeimai.

1. Kodėl Bažnyčia sieja lytinius santykius su šeima?

Nes juos susiejo Dievas. Šeimos yra Jo išradimas. Jis taip nustatė, kad mūsų pradžia – lytinis aktas, mes gimstame iš motinos iščių, o ne esame atnešami gandro. Jis nustatė, jog žmogus pradedamas, gimsta ir yra auginamas šeimoje. Kaip ir lytiniai santykiai, taip ir šeima yra natūralus dalykas, kylantis iš žmogaus prigimties. Tai nėra žmogaus išradimas, toks kaip pinigai, automobiliai ar beisbolas. Tai Dievo išradimas, toks pat natūralus dalykas kaip kalba, miegas ar humoras.

Santuoka yra jungtis tarp lytinių santykių ir šeimos. Santuoka sukuria šeimą, ji paverčia lytinius santykius asmeniškais, atsakingais, įpareigojančiais. Kai du žmonės tuokiasi, jie pažada dovanoti visą save vienas kitam, visą savo kūną ir sielą per visą savo gyvenimą. Jie pažada rūpintis savo vaikais, dovanoti save vaikams, kiek tik to reikės. Kiekvienas vaikas nėra jo arba jos vaikas, bet ir jo, ir jos vaikas – jų vaikas.

2. Ar šeimos pradžia yra pasirinkimas, ar meilė?

Pradžia – pasirinkimas mylėti. Santuoka yra meilė kaip pasirinkimas, o ne vien meilė kaip jausmas. Paprastai meilė kaip jausmas (įsimylėjimas) motyvuoja pasirinkimą, tačiau pasirinkimas yra daugiau nei jausmas. Tai, kas jausmus paverčia santuoka, yra sąmoningas valios apsisprendimas, kuris išreiškiamas per santuokos ceremoniją tariamus žodžius: „Pasižadu“.

Mes negalime laisvai pasirinkti jausmų, tačiau galime laisvai apsispręsti, ar pasikliauti jausmais, ar ne. Mes galime nuveikti didžiųjų meilės darbų ir su nuostabiu meilės jausmu, ir be jo. Aišku, kai yra meilės jausmas,

daug lengviau. Apsispręsti santuokai reiškia pažadėti daryti meilės darbus kitam asmeniui iki pat gyvenimo pabaigos. Mes viliamės, jog iki gyvenimo pabaigos jausime tam žmogui meilės jausmą. Tačiau to negalime pažadėti, nes nekontroliuojame jausmų, mes galime kontroliuoti tik savo pasirinkimus, veiksmus ir žodžius.

Taigi, ta meilė, kurią pažadame dovanoti santuokoje, turi būti tokio pobūdžio, kad galėtume rinktis ir kontroliuoti. Kokia ta meilė? Tai viso savęs dovanojimas sutuoktiniui. Tai vadinama ištikimybe. Ji reiškia pasižadėjimą būti su kitu visa siela ir kūnu džiaugsme ir varge, ligoje ir nelaimėse, kol išskirs mirtis. Būti su kitu sieloje reiškia būti jautriam, atidžiam, geranoriškam ir priimti kitą kaip svarbiausią savo gyvenime.

Paprastai į santuoką atveda ir pasižadėti skatina romantiška meilė, tačiau ta meilė, kuri suteikia jėgų išlaikyti savo pažadą, išlikti santuokoje, yra įsipareigojimas. Jausmas gali jus paskatinti nerti į vandenį, tačiau tik įsipareigojimas padeda išsilaikyti vandenyje, plaukti į priekį.

3. Visa tai skamba gražiai, bet tai ne apie realią šeimą. Šiandien santuoka ir šeima yra sumaištyje. Bažnyčia kalba apie tai, kokia šeima turėtų būti, tačiau tikrovė ir idealas yra du skirtingi dalykai.

Deja, iš tiesų tai, kaip turėtų būti, ir tai, kaip yra – skiriasi. Bažnyčia mums skelbia, kokią prasmę ir kokį tikslą Dievas sieja su santuoka ir šeima. Pagal dievišką sumanymą, šeima turi būti santuokos išsipildymas, o santuoka turi būti žmogaus lytiškumo išsipildymas. Taip dažnai ir yra. Kita vertus,

nuodėmės pažeistame pasaulyje, ypač šiuolaikiniame chaotiškame pasaulyje, lytiškumas, meilė, santuoka ir šeima tampa visai kuo kitu, nei turėtų būti. Tikrovė ir idealas paprastai nesutampa jokioje visuomenėje po nuopolio, nes nieko nėra pasaulyje tobulo, o ypač žmonės, jų pasirinkimai, lytiškumas, santuokos ir šeimos. Deja, bet tai, kas susiję su žmogaus lytiškumu, šiandien patiria didesnę sumaištį nei bet kada anksčiau.

kalbant apie santuoką, šeimą ir lytiškumą. Ankstesnės kartos buvo daug nuoseklesnės „tvirtų“ dorybių, tokių kaip drąsa, sąžiningumas ar susilaikymas, atžvilgiu nei mes. Tiesa, galime pasigirti, jog nuosekliau laikomės „švelnių“ dorybių, tokių kaip jautrumas, tolerantiškumas. Tačiau „švelnių“ dorybių laikymasis neturi tapti pasiteisinimu, kodėl ignoruojame „tvirtas“ dorybes. Šiandien mums ir vėl reikia atrasti drąsą, sąžinę, susilaikymą ir išmintį. Tai viena iš pagrindinių moralinės krizės įveikimo sąlygų.

4. Kodėl Dievas išrado šeimą?

Kiekviename kūrinyje atsispindi kūrėjas. Šeimos Kūrėjas yra Trejybė ir šeimoje trejybėsškumas atsispindi kaip Dievo prigimtis. Pats Dievas yra tam tikra šeima – nemateriali, dvasinė šeima – trijų dieviškų asmenų,

Apsispręsti santuokai reiškia pažadėti daryti meilės darbus kitam asmeniui iki pat gyvenimo pabaigos.

Tačiau Bažnyčia mums taip pat sako, kaip turime reaguoti į krizę, kaip sugrąžinti šeimai ir santuokai tą vaidmenį, kuris plaukia iš žmogaus prigimties. Nepaisant to, kiek mes iškreipiame ir subjaurojame lytiškumą, santuoką ir šeimą, nepaisant to, kokie mes patys jaučiamės nelaimingi dėl iškreipto naudojimosi Dievo dovanomis, vis vien lytiškumas, santuoka ir šeima išlieka gerais dalykais. Tai trys didžios Dievo dovanos, kurias jis mums padovanojo kurdamas, dar iki mūsų nuopolio. Dievas juos padovanojo mūsų džiaugsmui ir net po nuopolio jie teikia mums didelį džiaugsimą.

Daug šeimų šiandien yra patekusios į krizę. Pati šeimos institucija šiandien patiria krizę. Sudužusių šeimų nuošimtis dramatiškai didėja sulig kiekviena nauja karta. Šiuolaikinė visuomenė pasiekė didžiulę moralinę pažangą įvairiose srityse, pavyzdžiui, tapome jautresni žmogaus teisėms, lygybei, pagalbos teikimui neįgaliesiems ir vargstantiesiems. Tačiau kartu tenka kalbėti apie didžiulį moralinį smukimą kitose srityse, ypač

sujungtų amžina, begaline meile, visuomenė. Pamatinė priežastis, kodėl Dievas mums nustatė gyventi meilėje, šeimose, visuomenėje, yra tai, kad Jis yra meilė, Jis yra šeima, Jis yra visuomenė.

5. Koks šeimos tikslas?

Šeima – tai vieta, kur mes gimstame pasauliui. Ji yra kaip nusileidimo takas dieviškosios dovanos, kurią vadiname vaiku, lėktuvui. Dievas dovanoja vaikus, o mes turime juos puoselėti, ugdyti. Taip, kaip vyras ir moteris sukuria naujo žmogaus kūną, Dievas sukuria jo sielą. Motinos iščios yra šeimos centras, šeimos pradžios vieta. Šeima – tai vieta, kur Dievas sutelkia pačius reikalingiausius dalykus kūdikiui puoselėti ir ugdyti. Tiek kūdikio kūnui, tiek sielai reikia priežiūros ir rūpesčio. Šeimos yra meilės mokykla, kuriose gauname pirmąją savojo įgimto egoizmo įveikimo pamoką. Kiekvienas esame sukurtas unikalus ir turime savo valių. Per savo gyvenimą daugybę kartų turime rinktis. Kiekvieno iš mūsų gyvenimas – drama ir

pagrindinė šios dramos tema – pasirinkimas tarp gėrio ir blogio, tarp nesavanaudiškos meilės ir savimeiliško egoizmo, tarp atsivėrimo kitam ir užsivėrimo savyje, tarp sugebėjimo nuolankiai priimti tai, kas mums skirta, ir noro save paversti Dievu. Šeima yra labai svarbus ginklas mūsų dvasinėje kovoje, svarbus veikėjas mūsų gyvenimo dramoje.

Visur kitur esate vertinamas pagal nuopelnus: esate paaukštinamas darbe, jei gerai dirbate, gaunate gerą pažymį mokykloje, jei teisingai atsakote į mokytojo klausimą. Jei nesugebate gerai atlikti darbo, jus atleidžia. Jei prastai atsakinėjate mokykloje, gaunate prastą pažymį. Tačiau šeimoje viskas kitaip. Čia niekas jūsų neatleis ar neparašys blogo pažymio už jūsų veiksmus. Šeima priima jus tokį, koks esate.

Nesavanaudiškos meilės pamoka, kurią gauname šeimoje, yra ne tik viena svarbiausių, bet ir sunkiausių pamokų gyvenime. Jos sunkumas – ne intelektualinis, bet moralinio pobūdžio. Nėra sunku suprasti, kodėl nesavanaudiška meilė yra svarbi, tačiau labai sunku elgtis ir mylėti nesavanaudiškai. Mes žinome, kad krikščionių gyvenimo tikslas – tapti šventiems, tačiau taip pat žinome, jog tai labai sunku. Pagrindinė gyvenimo problema, pagrindinė pasaulio problema, pagrindinė visų karų, neapykantos, smurto, skyrybų, neteisningumo, priespaudos ir žmonių kančių priežastis – savanaudiškumas. Blogiausia, kad būti savanaudiškam labai lengva. Idant įveikume šią pagundą, reikia labai daug treniruotis ir stengtis. Šeima yra pirmoji ir svarbiausia treniruotųjų salė, kur mokomės būti žmogumi.

6. Kaip privatus gyvenimas šeimoje yra susijęs su viešąja sfera?

Šeima yra tiltas tarp individo savasties ir likusio pasaulio. Visa socialinė etika remiasi šeima, nes visos visuomenės yra šeimos išplėtimas. Katalikiška etika, kaip ir judaistinė ar islamo etika, visada akcentavo ne tik privačius dalykus, bet ir deramą elgesį viešojoje sferoje (pavyzdžiui, išmaldą vargstantiesiems, socialinį teisingumą, bendrą gerį, individualią atsakomybę dirbti, tobulinant visuomenę). Dabartinės

politikos tendencijos akcentuoti „dešinę“ arba „kairę“ politiką, supriešinti vienus dalykus su kitais nėra natūrali. Bažnyčia palankiai žvelgia tiek į „dešiniųjų“ pastangas stiprinti šeimos instituciją bei akcentuoti individualią iniciatyvą, tiek į „kairiųjų“ dėmesingumą visuomenės solidarumui bei socialiniam teisingumui.

7. Koks yra valstybės ir šeimos santykis?

Šeima pirmesnė nei valstybė. Ne valstybė tėvams ir vaikams suteikia jų teises, bet Dievas. Kadangi valstybė tų teisių nesuteikia, tai negali jų ir panaikinti. Ir tėvų teisė ugdyti, auklėti vaikus savo nuožiūra yra pamatinė teisė. Jei valstybė pasiūlo nemokamą švietimo sistemą – puiku. Tačiau svarbu nepamiršti, kad ir šiuo atveju valstybės suteikiamos paslaugos turi tenkinti tėvų siekius ir reikalavimus, o ne atvirksčiai.

Valstybė nėra tas pat, kas visuomenė. Valstybė būtina, nes mes esame nuodėmingi (įsivaizduokite, kaip blogai būtų, jei šių laikų valstybėje nebūtų policijos). Tačiau visuomenė yra Dievo išradimas. Ji atsirado dar prieš nuodėmę – Edeno sode nebuvo valstybės, bet buvo visuomenė. Rojuje nebus valstybės, bet bus visuomenė.

Visuomenė – tai didesnė, išsiplėtusi šeima. Tai paprasčiausiai kiti žmonės. Valstybė yra konkrečios institucijos. Žmogus gyvena tiek visuomenėje, tiek valstybėje. Pastaroji turi teisinę galią tam tikros geografinės teritorijos ribose rinkti mokesčius, skelbti karą. Valstybė yra „politinė“. Valstybė yra visuomenės įrankis.

Visuomenė yra kur kas svarbesnė nei valstybė. Daug didžiųjų žmonių, tokių kaip Jėzus ar Sokratas, ne-

dalyvavo politiniame gyvenime, tačiau tikrai nebuvo asocialūs.

8. Kaip susijusi darna visuomenėje ir lytiniai santykiai?

Šeimas sukuria santuokos. Pastarosios yra glaudžiai susijusios su lytiniais santykiais. Tai reiškia, jog ir šeimoms lytiniai santykiai labai svarbūs. Kadangi šeima yra visuomenės pagrindas, tai galima teigti, kad lytiniai žmonių santykiai, seksualinis elgesys turi didžiulę įtaką visuomenei. Lytiškumas ir visuomenė yra savo prigimtimi susiję dalykai.

Būtent todėl visuomenė ir valstybė, kuri yra visuomenės instrumentas, yra labai suinteresuotos sveikais lytiniais santykiais, seksualine morale ir seksualinių partnerių atsakingumu. Seksualinės atsakomybės trūkumas neišvengiamai perauga į socialinės atsakomybės trūkumą. Jei meluojate, išduodate, nepaisote paties rimčiausio pažado, įsipareigojimo savo sutuoktiniui, labai tikėtina, kad meluosite, išduosite ir nepaisysite įsipareigojimų ir kitiems. Jei žalojate savo vaikus, griaudamas šeimą, labai tikėtina, kad nepaisysite ir kitų žmonių bei jų vaikų poreikių ir teisių. Jei išduodate tą žmogų, kurį mylite ar kažkada mylėjote labiausiai pasaulyje, tai veikiausiai išduosite ir tuos, kurie jums mažiau artimi ir mylimi.

9. Būtent todėl Bažnyčia nepripažįsta skyrybų?

Taip. Kita priežastis – Bažnyčia negali savavališkai pakeisti Jėzaus mokyimo. Visose keturiose Evangelijose Jėzus aiškiai uždraudė skyrybas. Jis sakė: „Ką Dievas sujungė, žmogus teneperskiria“ (Mt 19, 6). Tai paprasta, bet labai

radikali tiesa: būtent Dievas sujungia žmones santuokoje.

Santuoka yra sakramentas ir būtent Dievas veikia per visus savo sakramentus, o mes šiuo atveju esame jo įrankiai. Eucharistijoje kunigas yra įrankis, santuokoje – vyras ir moteris, kurie tuokiasi. Santuokai reikia trijų: vyro, moters ir Dievo. Trijų, nes dviejų per mažą.

10. Kaip gali būti išsiskyre katalikai, jei Katalikų Bažnyčia nepripažįsta skyrybų?

Kai kalbama apie skyrybas, neretai suplakami trys skirtingi dalykai: (a) atsiskyrimas, (b) santuokos anuliavimas ir (c) civilinės skyrybos.

(a) Atsiskyrimas nėra skyrybos. Tai du susituokę žmonės, kurie gyvena atskirai. Kartais tai netgi būtina, pavyzdžiui, jei buvimas kartu kelia fizinės prievartos vienas kito atžvilgiu pavojų. Vedęs katalikas neprivalo gyventi kartu su sutuoktiniu, jei šis smurtauja. Tačiau jei du susituokę žmonės gyvena atskirai, tai nereiškia, kad jų santuokos nebėra, ir jie gali turėti lytinių santykių su kitais, sudaryti naujas santuokas. Jie yra vedę ir lytiniai santykiai ne santuokoje visada yra svetimavimas.

(b) Anuliavimas taip pat nėra tas pat, kas skyrybos. Anuliavimas reiškia, kad santuoka iš tiesų nebuvo sakramentinė, nes bent vienas iš sutuoktinių nesuvokė savo įsipareigojimo, įsipareigojo ne savo noru ar nuslėpė nuo savo sutuoktinio esminę informaciją, kuri galėjo turėti įtakos pastarojo įsipareigojimui. Bažnyčia anuliuoja santuokas tik po ilgo ir kruopštaus aplinkybių tyrimo ir tik tuo atveju, jei atranda, jog priežastis

anuliuoti santuoką egzistavo dar prieš santuokos sakramento suteikimą.

Bažnyčia, spręsdama santuokų anuliavimo klausimus, nėra neklystanti, bet autoritetinga (lygiai taip pat, kaip tėvai, augindami vaikus ir spręsdami, kas jiems gerai, o kas ne, nėra neklystantys, bet autoritetingi). Gali pasitaikyti klaidų. Dažnai anuliuojamos santuokos, kurios neturėtų būti anuliuotos, nes norima palengvinti to prašančių žmonių gyvenimą. Apskritai Bažnyčia niekada nenori be reikalo ap sunkinti nė vieno žmogaus gyvenimo. Tačiau kartu Bažnyčia negali išsižadėti savo principų, nes jie yra ne jos sugalvoti, bet Kristaus duoti.

Valstybės suteikiamos paslaugos turi tenkinti tėvų siekius ir reikalavimus, o ne atvirksčiai.

Bažnyčia negali išspręsti visų mūsų problemų ir ištaisyti visų mūsų klaidų. Mes patys esame atsakingi už savo sprendimus ir jų padarinius. Sprendimas tuoktis yra antras pagal svarbą sprendimas žmogaus gyvenime. Svarbesnis tėra sprendimas tikėti Dievą. Trečias pagal svarbą sprendimas – pasitikėti draugais, ketvirtas – pasirinkti deramą darbą.

(c) Katalikai gali išskirti valstybės požiūriu – priimti civilinę ištuoką. Tačiau tai nėra tikros skyrybos Dievo akyse. Ta santuoka, kuri sudaroma valstybės institucijoje, nėra katalikiška, sakramentinė santuoka. Tai nėra santuoka, apie kurią mokė Kristus, kuri negali būti panaikinta. Tai tėra tam tikra socialinė sutartis. Jos autorius nėra Dievas, bet žmonės, todėl žmonės ją gali ir panaikinti.

Katalikai, kurie gyvena atskirai nuo sutuoktinio, kurių santuoka anuliuota, kurie turi civilinę ištuoką, lieka katalikais. Jie lieka Bažnyčioje, o ne už jos ribų. Jie gali gyventi sakramentinį gyvenimą ir per tai gauti visą Bažnyčios teikiamą tarnystę.

Net jei katalikai sudaro antrą civilinę santuoką be Bažnyčios palaiminimo, Bažnyčia vis vien nuo jų nenusisuka. Teikia pastoracinę rūpestį ir daugumą savo patarnavimų. Tiesa, jei kartą susituokęs katalikas, kurio santuokos Bažnyčia neanu-

liavo, nusprendžia gyventi su kitu žmogumi kaip vyras su žmona, jis ar ji negali priimti Eucharistijos, nes svetimauja. Eucharistiją priimti gali tik tie, kurie atgailauja už savo nuodėmes. Atgailauti toli gražu ne tas pat, kas paprasčiausiai sielotis. Atgaila nėra savigrauža, bet apsisprendimas išsilaisvinti iš nuodėmės ir daugiau nebenusidėti.

Šiuo atveju Bažnyčios pozicija gali atrodyti žiauri, tačiau iš tiesų ji sąžininga. Sąžiningumas neretai atrodo žiaurus, bet taip nėra. Nes sąžiningumas reiškia tiesos sakymą net tada, kai tiesa žeidžia, nes ilgalaikėje perspektyvoje melas visada žeidžia kur kas daugiau nei tiesa. Įmanoma išvengti melo,

tačiau neįmanoma išvengti sužeidimų, žaizdų. Esame nusidėjėliai, netobulos būtybės, kurios dažnai daro didžiulių klaidų, ir gyvename netobulame, nupuolusiame pasaulyje. Šiame pasaulyje gyvenimas dažnai atrodo nepaprastai neteisingas. Mes ne tik kenčiame, bet neretai kenčiame tarsi be jokios kaltės ir priežasties. Bažnyčia, kaip ir Viešpats Jėzus Kristus, nori būti kartu su mumis mūsų kančiose. Jei tik įsileidžiame ją į savo gyvenimą. Tačiau ji negali mums meluoti apie mūsų situaciją, apie mūsų kančias.

Ilgalaikėje perspektyvoje Bažnyčios kategoriškas „ne“ skyryboms yra didesnis švelnumas žmogaus atžvilgiu, nei pritarimas skyryboms. Nes pastarosios yra vienas skaudžiausių dalykų mūsų gyvenime. Bažnyčia nori sulaikyti mus nuo šio skausmo. Panašiai kaip gydytojas Bažnyčia stengiasi gydyti mūsų ligas ir šalinti skausmo priežastis. Tiek gydytojas, tiek Bažnyčia kartais gali sukelti šiek tiek skausmo, idant padėtų išvengti didesnių kančių. Bažnyčia kalba Kristaus vardu, o jis buvo pats švelniausias ir jautriausias žmogus, kuris kada nors gyveno. Tačiau jis taip pat yra išmintiausias ir žino, kas mums geriausia ilgalaikėje perspektyvoje.

Pagal Peter J. Kreeft „Because God is Real“, Ignatius Press, 2008 parengė Andrius Navickas.

Lyderių belaukiant

Vygantas Malinauskas

Teisininkas, visuomenininkas, Ateitininkų federacijos tarybos narys

Šių metų pradžioje įtakingas JAV katalikų tinklaraštis „The Catholic Thing“ paskelbė kunigo John McCloskey straipsnį „In Search of Catholic Leaders“ (Katalikų lyderių paieška). Teksto autoriaus teigimu, tai, kas liko iš Vakarų civilizacijos, mūsų laikais turėtų išgelbėti ne popiežius ar kunigai, bet pasauliečiai, ypač pasauliečiai politikai ir visuomenininkai. Tuo pat metu autorius pripažino, kad šiandien sunku nurodyti tokio kalibro katalikus politikus, kokiais XX amžiaus viduryje buvo de Gaulle Prancūzijoje, De Gasperi Italijoje ar Adenauer pokario Vokietijoje. Tiesiog XXI amžiaus pirmoje pusėje tokių nėra. Tėvas McCloskey užbaigia savąjį tekstą raginimu katalikams rimtai įsitraukti į visuomeninę (politinę) veiklą.

Iš tiesų negali nekelti nuostabos faktas, kad XX a. pradžioje ir viduryje tiek Vakarų pasaulio pirmaujančiųjų valstybių, tiek Lietuvos politinio ir visuomeninio gyvenimo centre vyravę katalikai politikai, visuomenininkai, intelektualai baigiantis XX amžiui, staiga kažkur dingsta. Jų vietą politinio gyvenimo centre užima kairiosios arba liberaliosios pakraipos politiniai ir visuomenės lyderiai. O jei kur, kaip pavyzdžiui, Vokietijoje ir išlieka valdantieji krikščionys demokratai, jie (kaip ir konservatoriai) mažai kuo skiriasi nuo kitų dešinės ar kairės pakraipos partijų.

Šis katalikų lyderių išnykimo iš visuomeninio ir politinio gyvenimo centro fenomenas tikrai vertas atidesnio žvilgsnio. Juolab, kad procesas nėra pasibaigęs. Jis plika akimi matosi ir dabartiniame Lietuvos politiniame gyvenime. Po 1990 metų svarbų vaidmenį politikoje vaidino konservatoriai ir krikščionys demokratai, tačiau juos iš lyderių pozicijų išstumia socialdemokratai, liberalai ir kiti judėjimai. Lietuvoje tai įprasta aiškinti tuo, kad konservatoriams ir krikščio-

nims demokratams trūksta gerų lyderių. Tačiau tai nepaiškina, kodėl XX amžiaus antroje pusėje gerų krikščioniškų lyderių staiga pritrūko visai Vakarų civilizacijai, kai tuo pat metu talentingi ir charizmatiški lyderiai nuolat papildydavo kitų ideologijų politinių ir visuomeninių judėjimų gretas.

Galima būtų klausimą kelti dar kitaip – kodėl lyderio charizmą turintys veikėjai šiais laikais mieliau renka si kitus (nekrikščioniškus) politinius judėjimus? Arba – kodėl jauni, gabūs ir perspektyvūs katalikai lyderiai įsitraukę į politinę veiklą nepadarо didesnės įtakos politiniam gyvenimui kaip katalikai? Galima būtų net išvelgti tokį dėsnį – kataliko politinio lyderio įtaka šiuolaikinėje visuomenėje yra atvirkščiai proporcinga jo ištikimybei katalikų tikėjimo moralinėms bei vertybinėms nuostatomis.

Šio dėsnio gera iliustracija galėtų būti pirmasis JAV prezidentas katalikas Johnas Fitzgeraldas Kennedy, kuris į klausimą rinkimų kampanijos metu atsakė: „Tikiu prezidentu, kurio religinės pažiūros yra jo asmeninis reikalas.“ Iš tiesų Kennedy paliko ryškų pėdsaką JAV istorijoje. Tačiau tame pėdsake sunku išvelgti kokį nors krikščionišką indėlį. Kaip ir jis pats sakė, visa tai liko jo privataus gyvenimo sferoje. Tačiau kodėl taip yra?

Man regis, atsakymas – teisingos visuomenės idėja. Arba, tiksliau sakant, tokios idėjos trūkume. Tam, kad politinis visuomeninis judėjimas būtų gyvybingas, be abejo, jis turi turėti gerus lyderius. Tačiau lyderis tik tuomet geras, jei jis pajėgia įtikinti visuomenę savo idėjos priimtumu. Sėkmingas visuomeninis politinis judėjimas neįmanomas be įtikinamos teisingos ir laisvos visuomenės vizijos. Iš esmės kiekviena įtakinga visuomeninė srovė remiasi tokia vizija, kurios pamatas yra teisingumo samprata.

XX amžiaus pirmoje pusėje katalikas filosofas Jacques'as Maritainas išplėtojo krikščioniškosios demokratijos idėją. Jo idėjos keliems dešimtmečiams suteikė įkvėpimą krikščionių demokratų judėjimui. Tačiau nuo XX amžiaus vidurio Maritaino idėjos nebepajėgė konkuruoti su modernesnėmis teisingesnės ir geresnės visuomenės teorijomis, iš kurių pirmiausia paminėtinas Johno Rawlso politinis liberalizmas. O katalikiška politinė mintis aiškios, išplėtos ir konkurencingos alternatyvos egalitariniam liberalizmui iki šiol nepasiūlė. Galbūt iš dalies tai galima paaiškinti po Vatikano II susirinkimo išpopuliarėjusia idėja, kad katalikai visuomenininkai ir politikai gali Bažnyčios siūlomus principus įgyvendinti įvairiose politinėse srovėse. Tačiau tam, kad būtų galima įgyvendinti atskirus Bažnyčios principus, pirmiausiai reikia turėti viziją, kokią visuomenę norima kurti. Be šios vizijos net ir geri principai tampa tarsi pakibę ore. Visi jiems „iš principo“ pritaria, tačiau galiausiai, kai reikia daryti, sprendimus lemia ne jie, bet vyraujanti teisingos, laisvos ir modernios visuomenės vizija. Mūsų laikais šios vizijos vardas „liberali demokratija“.

Kas atsitinka su jaunais katalikais lyderiais, kurie pilni idealizmo ir entuziazmo mūsų dienomis įsitraukia į politinę ir visuomeninę veiklą pasiryžę dirbti ir aukotis? Jie susiduria su idėjine negalia – jie negali pasiūlyti visuomeniškai priimtinesnės ir suprantamesnės šiuolaikinės visuomenės vizijos, nei siūlo socialdemokratai, liberalai, libertarai ar net tautininkai. Neturėdami aiškios ir įtikinamos alternatyvos vyraujančiųjų politinių ideologijų siūlomoms vizijoms, katalikai politikai, net ir turėdami charizmą, neturi galimybių išjudinti rimto sąjūdžio.

Norintiems būti politiniais lyderiais ir išlikti

politinio gyvenimo centre, katalikams visuomenininkams, atrodo, nebelieka kitos išeities, kaip tik jungtis prie aiškesnės visuomenės viziją turinčių politinių srovių. Tačiau to kaina – arba kompromisai su krikščioniška sąžine, arba savo paties tikėjimo apribojimas privačia sfera.

Lietuvoje tokią situaciją puikiai iliustruoja dvi asmenybės. Abi šios asmenybės viešai deklaruoja savo priklausymą katalikų tikėjimui. Viena tvirtai stovi politinio gyvenimo centre, kita – ky-

pasiūlyti moderniai visuomeniškai suprantamos bei įmanomos įgyvendinti teisingos visuomenės vizijos (dėl to jie turi palaikyti įvairias kitas vizijas kiek tai leidžia jų sąžinė).

Tačiau ši prielaida nebūtinai yra teisinga. Teisingiau būtų sakyti, kad katalikams, kol kas, šiame Vakarų civilizacijos gyvavimo laikotarpyje nepavyko pasiūlyti konkrečios, įtikinamos ir įgyvendinamos laisvos bei teisingos visuomenės vizijos.

lanti politinė žvaigždė. Turiu omenyje Algirdą Butkevičių ir Remigijų Šimašių. Butkevičius vadovauja Socialdemokratų partijai. Ir nors atrodo pats asmeniškai stengiasi išlikti kataliku, tačiau turi nuolat daryti kompromisus su savo partijos ideologija ir programa, kurią formuoja taip pat ir atvirai antikatalikiškos vertybinės pozicijos besilaikantys partijos nariai. Tuo tarpu Šimašiaus katalikiškumui ribas nubrėžia jo išpažįstama libertarioji teisingumo samprata, kurios jis pats nuosekliai laikosi ir kuri nuosekliai formuoja jo katalikiška tapatybę pasireiškia labai ribotai ir politinėje veikloje nevaizina centrinio vaidmens. Todėl susiduriame su paradoksalia situacija – turime katalikus rimtoje politikoje, tačiau neturime rimtų katalikų politikų.

Bet gal moderniajame pasaulyje tai yra neišvengiamas? Kaip teigia viename iš interviu Brianas Bradley, „geras katalikas gali būti vienos ar kitos partijos narys, nes bet kurioje partijoje jis suras dalyką, kuriuos bus sunku suderinti su savo sąžine“. Kitaip tariant, katalikai politikoje yra pasmerkti daryti kompromisus su savo sąžine. Toks požiūris implikuoja prielaidą, kad Katalikų Bažnyčia arba jos mokymo ištikimai besilaikantys pasauliečiai nėra pajėgūs

Tiesa, Katalikų Bažnyčios mokymas po Vatikano II susirinkimo labiau mėgsta kalbėti apie socialinio teisingumo reikalavimus bei principus, nei apie tai, kaip konkrečiai turėtų atrodyti šiuolaikinė moderni ir teisinga visuomenė. Tai, be kita ko, Vatikanui padeda išsaugoti „neutralią“ poziciją politikos atžvilgiu. Tačiau tai nereiškia, kad vadovaujantis Bažnyčios mokyme išdėstytais principais nėra įmanoma pasiūlyti konkretesnės teisingos visuomenės vizijos, kaip kad pasiremdami atitinkamos savo pasaulėžiūros principais, yra padarę socialdemokratai, liberalai ar libertarai. Tokios sukonkretintos vizijos turėjimas šiandien nėra tik pageidautinas.

Tiesą sakant, jei norime, kad ši katalikų karta turėtų bent kokią didesnę įtaką politiniame gyvenime, turėti aišką ir įgyvendinamą teisingos visuomenės viziją yra būtina. Maža to, turime būti pajėgūs įtikinamai atsakyti, kodėl ši vizija yra geresnė už vyraujančias alternatyvas. Jei to nepadarysime, raginimas katalikams pasauliečiams imtis aktyviai veikti visuomenėje neduos daugiau rezultatų nei davė iki šiol. Ir katalikų politikų lyderių pasirodymo politinio gyvenimo centre lūkestį teks perleisti kitoms kartoms.

Keturios temos jaunam katalikui

Robert Christian

Aštuntoje klasėje buvau vienas iš dievočiausių moksleivių, tačiau tikybos pamokų nemėgau kone labiausiai. Reikėdavo „kalti“, užsiimti protą bukinančia, varginančia veikla. Niekas nesistengė padėti mums siekti brandesnio katalikiško tikėjimo, dėstyti Bažnyčios socialinio mokymo turtų ar puoselėti tikrą dvasinį bei emocinį augimą. Nesistebiu, jog vos keli mano bendraklasiai šiandien vis dar katalikai. Mokykloje jie pažino religiją, kuri moko būti mielą ir padorų, kalba banalybes, netinkančias sudėtingame pasaulyje, ir postuluoja Bažnyčios lankymą sekmadieniais kaip svarbiausią reikalavimą. Taigi, nieko nuostabaus, kad tokia niūri katalikybės versija mano klasės draugų nepatraukė.

Kai pats mokiau aštuntokus, pasirinkau kitokį priėjimą. Neturėjau tikslo priversti mokinius įsiminti visas įmanomas maldas ar atkartoti vieno sakinio apibrėžimus iš vadovėlių apie tai, kas yra meilė, tikėjimas. Troškau, kad jie suprastų, ką reiškia tikėti, turėti viltį, būti mylinčiam ir drąsiam, siekti išminties bei nuosakumo, dirbti dėl teisingumo. Svarbiausia – norėjau, kad jie patys trokštų tų dalykų, priimtų juos. Norėjau, kad jie tikėtų dorybėmis bei katalikybės tiesomis. Norėjau padėti jiems pereiti į suaugusio kataliko tikėjimą, kuris būtų nenutrūkstamas, pasirengęs susidoroti su sekuliaraus pasaulio iššūkiams ir teikiantis pasitenkinimą pačiu esmingiausiu būdu. Labiau nei mokymo planu rūpinasi mokinių sielomis.

Matydamas buvusius mokinius, išlaikiusius religinius įsitikinimus ir studijų metais, nepaisant vis augančios sekuliarios universitetų dvasios, jutau pasitenkinimą. Žinoma, negaliu pasisavinti visų nuopelnų, tačiau man patinka galvoti, kad pagrindinė mano pamokų žinia jiems padėjo tai padaryti. Praėjusiais metais, padėdamas rengti paauglius Sutvirtinimo sakramentui parapi-

joje, turėjau progą pergaltvoti tą esminę žinią, kurią sudaro keturios pagrindinės temos. Aš jų neišradau, tačiau jos neretai išleidžiamos iš akių ar bent būdavo išleidžiamos iki šių metų. Pranciškaus popiežystė daug kuo mane džiugina bei įkvepia, tačiau esu ypač dėkingas dėl kelių temų, kurios kas kartą prisimenamos, pabrėžiamos jo kalbose ir veiksmuose. Šios temos – patrauklios jaunam žmogui.

1. Būti krikščionimi reiškia būti radikaliai.

Krikščionybė nežada patogaus ar lengvo gyvenimo, ši religija ne mirkstantiems šiuolaikinėje kultūroje – vartotojiškume, savanaudiškose ambicijose. Ši religija ne tiems, kurie patenkinami *status quo*. Krikščionybė reikalauja nepaprasto įsipareigojimo mylėti, ne trumpalaikės emocijos, bet jėgos, galinčios keisti gyvenimus ir veiksmams, ir nauju pasaulio, kuriame gyvename, įsivaizdavimu, perkūrimu. Krikščionybė turėtų perkeisti viską nuo to, kaip žmogus bendrauja su kasininku, iki jo požiūrio į pasaulio politiką. Ji įkvepia išdrįsti ir, kaip sakė popiežius Pranciškus, „plaukti prieš srovę“. Tai neišvengiamai veda prie pasipriešinimo. Krikščioniškas rūpinimasis visais žmonėmis, įskaitant ir silpnuosius, pažeidžiamus, gali kelti skausmą bei kančią, nes pasaulyje labai daug nelygybės. Visai neseniai Pranciškus tai pabrėžė, kai rašė: „Negalime ramiai miegoti, kol kūdikiai miršta iš alkio ir pagyvenę žmonės neturi medicininės pagalbos.“ Krikščionybė siūlo kovą už gyvybę, misijos ir tikslo supratimą, žmogaus puoselėjimo viziją.

2. Dorybės ir džiaugsmas susiję giluminiu ryšiu.

Būti krikščionimi nereikia rūstumo ar nusišalinimo. Kristaus kelias atveda prie prasmės, aistros, džiaugsmo. Pranciškus sakė,

jog „liūdesyje nėra šventumo“, džiaugsmas – jo popiežystės leitmotyvas. Jis perspėjo dėl laikinų dievaičių, užimančių Dievo vietą, siūlančių pinigų, sėkmės, galios, malonumų viltį, tačiau iš tiesų negalinčių užpildyti žmogaus tuštumos bei vienišumo. Gyvenimas praleistas bėgant nuo nuobodulio yra neišvengiama katorga. Popiežius nurodo tikrą džiaugsmą – tai ne materialūs daiktai, o mūsų susidūrimai bei santykiai su kitais, kito priėmimas, supratimas, meilė. Žinoma, kad netektį ar nesėkmę patyręs krikščionis nepabėgs nuo liūdesio, tačiau viltis atveria galimybę išsigelbėti, atsinaujinti, bendrauti. Žmonės, kurie atrodo apstėti laimės, nuolatos yra nuviliojami nuo to pagrindinio tikslo klaidingų takelių, o tikrasis kelias į džiaugsmą – meilė bei meilės Dievas.

3. Religija apima 24 valandas per dieną, 7 dienas per savaitę.

Įsipareigojimas Kristui turėtų persmelkti visus mūsų veiksmus, apibrėžti tai, kas esame. Tai ne veikla, kurią

įgyvendiname per vieną valandą sekmadieniais. Pranciškus pabrėžė, jog negalime būti krikščionimis puse etato: „Gyventi tikėjimu – tai ne papuošti gyvenimą religija, kaip tortą glajumi.“ Dauguma jaunų katalikų sekmadienio šv. Mišias supranta kaip svarbiausią kataliko atsakomybę. Svarbu leisti jiems suprasti, kad to negana. Tai nėra buvimo geru krikščionimi kriterijus. Kiek daug jaunų žmonių nusigręžė nuo religijos dėl kokčios veidmainystės žmonių, sekmadienius leidžiančių klauptuose, o likusią savaitę besielgiančių nemoraliai ir dar be jokio sąžinės graužimo. Šv. Mišios yra svarbios: mano gyvenimas griūva be Eucharistijos. Bet Kristus sekimas reiškia džiaugsmingą buvimą, radikalų pasipriešinimą šių laikų vertybėms, visapusišką savo egzistencijos apvertimą. Religingumas ir dvasingumas yra sulydyti į vieną, neišskiriamą, jei jų autentiškai siekiama. Ši žinia – esminė, jei nenorime, kad būsima katalikų karta dalintųsi į tuos, kurie yra „dvasingi, bet nereligingi“ ir „religingi, bet nedvasingi“.

4. Galiausiai – tai turi būti tikra.

Daugelis ėmė žavėtis Pranciškumi, netgi nekatalikai, dėl jo autentiškumo. Jis ne tik kalba apie tai, kad reikia atsikratyti iliuzijų bei paviršutiniškumo, bet ir gyvena tuo kasdienybėje. Žinutė paprasta: būk savimi. Esi absoliučiai unikalus asmuo,

kurio vertė neįkainojama, o ne kartono raizyns. Tavo tikrajai tapatybei formą suteikia charakteris, asmenybė, o ne dirbtiniai dalykai, kurie tik atitraukia mus nuo to, kuo turėtume būti. Gyvenimai neturėtų būti formuojami pagal lūkesčius ar kitų vertinimus, bet pagal mūsų įsipareigojimą vertybėms, kurias branginame. Mūsų santykiai su kitais taip pat turėtų būti tikri. Šiais laikais nekenčiame priklausymo ir idealizuojame autonomiją. Individualizmo kultas apunkina autentiškų santykių palaikymą. Tačiau tik jie leidžia mums patirti tikrą džiaugsmą bei meilę – lobį, kurį mes neretai lengvabūdiškai atmetame ar ignoruojame. Tokie santykiai padaro mus pažeidžiamus ir apnuogintus, nes atskleidžia būties esmę. Tik tokioje būsenoje galime užmegzti ryšį su kitu žmogumi pačiu glaudžiausiu būdu.

Manau, kad Pranciškus keičia katalikybės įvaizdį jaunosios kartos akyse. Iš savo kaip mokytojo patirties galiu pasakyti, kad šios keturios temos – autentiškumas, džiaugsmas, radikalumas ir pusės etato krikščionybės atmetimas – yra labiausiai patraukiančios. Bet tikroji Pranciškaus projekto sėkmė būtų, jei mes visi prisidėtume prie Popiežiaus šitaip gyvendami ir bendraudami su kitais. Šiaip ar taip, kaip mums primena šv. Pranciškus, visi esame pašaukti skelbti Evangeliją ir, jei būtina, netgi vartoti žodžius.

parengė Rosita Garškaitė

Klaidingas pažangos kultas

Dale Ahlquist

Kiekvieną kartą, kai išgirstame žodį „pažanga“, turime rimtą priežastį sunerimti. Nedelsdami turime klausti: „Pažanga kur link?“ Negali būti jokios pažangos, jokio pagerėjimo prieš tai pirmiausia neidentifikavus, iš kur tu ateini ir kur link tu keliauji.

Tam, kad išmatuotum pažangą, turi žinoti tiek pradinį tašką, tiek siekiamą tikslą. Tuomet gali nustatyti, ar esi labiau nutolęs nuo pradinio taško nei prieš tai ir ar esi arčiau tikslo. Tačiau yra tie, kurie vadina save „progresyviais“ ir kurie nė nesivarģino mums pasakyti, kur ta jų siūloma pažanga mus nuves. Atrodo, kad jų pradinis taškas yra mums per amžius perduodamos tradicijos ir tiesos. Pažanga jiems reiškia kuo didesnę nutolimą nuo tų tiesų ir tradicijų. Jie išmeta nuo seno gerbiamas garbinimo, maldos, muzikos, meno, architektūros, moralinio mokymo, senovės išminties, mūsų tėvų tikėjimo formas, tačiau į jų vietą neturi ką pasiūlyti. Jų bažnyčios yra tuščios, jų menas beformis, maldos neaiškios, muzika baisi, o mokymas pilnas abejonės. Ir jie nežino, kur keliauja.

Gilbertas Keithas Chestertonas klaidingą pažangos kultą atpažino XX amžiaus pradžioje. Jis teigė, kad tarp tūkstančio kvailybės formų, kurios sudaro taip vadinamą laisvą mąstymą, yra teiginys, kad pasaulis nuolat žingsnis

po žingsnio keliauja į priekį, tačiau tie laisvieji mąstytojai niekada negali pasakyti, kur bus žengtas kitas žingsnis. Jie yra tikri tik tuo, kad kitas žingsnis nebus žengtas „ant šventos žemės ar to, ką mes galime vadinti tvirtu pamatu“.

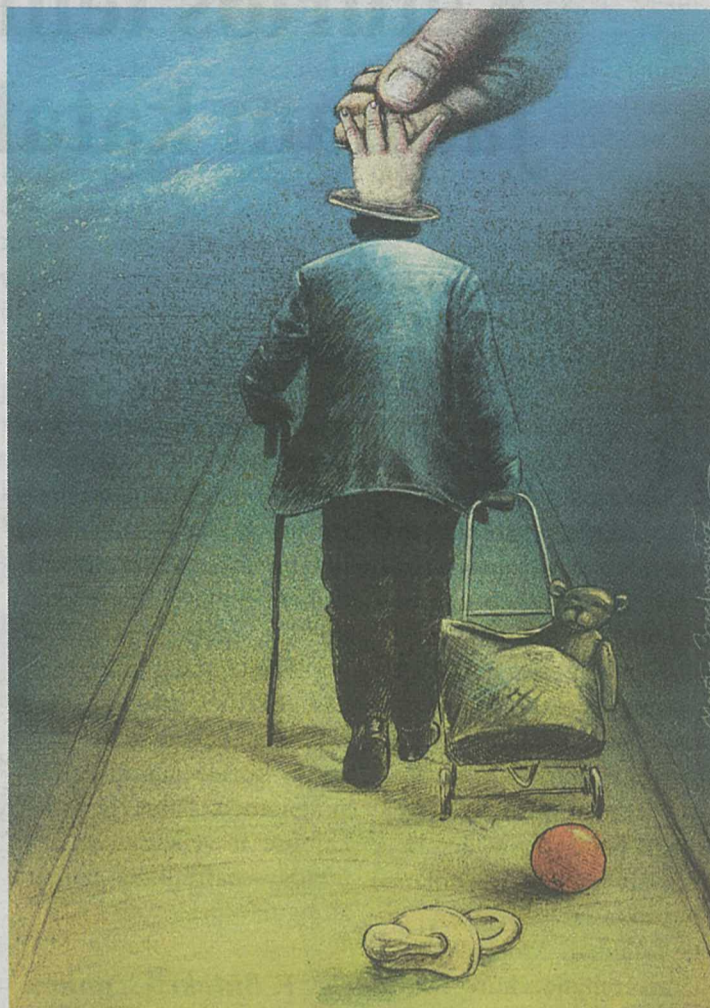
Chestertonas rašo: „Užuot teigę, kad visi keliai veda į Romą, jie išguldo nepajudinamą ir neklystančią dogmą, kad jokie keliai galbūt neveda į Romą. Jie taip teigia net ir garsiai pareikšdami, kad nežino, kur veda kuris nors iš jų kelių. Jų keliai, remiantis jų pačių apibūdinimais, vingiuoja atsižvelgiant į kiekvieną įmanomą ar neįmanomą naują posūkį ar nukrypimą. Tačiau jie negali nurodyti centrinio mūsų civilizacijos miesto nepaisant to, kad tūkstančiai keliavusiųjų šiais naujais keliais iš tikro jau atvyko į šį senovinį miestą.“

Jie nuolatos teigia, kad nieko nėra baigtinio, kad niekas neturi būti priimtas kaip absoliutas, tačiau, kad ir kaip būtų ironiška, yra keli dalykai, kuriuos jie absoliučiai atmeta. Jie atmeta praeitį. Jie pritaria viskam ateityje, nors net ir nežino, kas tai bus. Nors ir vadina save „progresyviais“, jų filosofijoje yra kažkas veikiausiai atsilikėliško, o konkrečiai, teiginys, kad mūsų tėvai klydo, tačiau mūsų vaikai yra teisūs. Jie yra pasirengę klausytis bet ko, tačiau „atsisako klausytis proto, jei jis jų reikalauja klausytis Romos“.

Kaip pabrėžia Chestertonas, klaidingas pažangos kultas yra tiesiogiai susijęs su evoliucijos teorija. Kad ir kaip šią teoriją galėtumėm paremti biologiniais įrodymais (įrodymais, kurie yra diskutotini, tačiau diskusijos šia tema daugiau ar mažiau yra uždraustos), problema buvo ta, kad ši teorija visiškai užkrėtė socialinę ir religinę XIX amžiaus mintį.

Thomas Henry Huxley Charleso Darvino idėjas pritaikė siekdamas pateisinti savo gnosticizmą ir būtent jis yra atsakingas už darvinizmo išpopuliarinimą pasaulyje, ypač tokių skeptikų kaip jis pats gretose. Didieji intelektualai, kurie kažkodėl abejojo tuo, kad Dievas sukūrė dangų ir žemę, netikėtai paniro į tikėjimą, kad dangus ir žemė sukūrė patys save. Jie nebuvo tikri, kaip visa tai įvyko ir kaip pasidėjo, tačiau jie buvo gana užtikrinti, kad viskas nuolatos gerėja ir taip tęsis ir toliau. Mes evoliucionuosime vis aukščiau ir aukščiau. Kur link, nežinome ir patys.

Tačiau praktinis šios idėjos pritaikymas atvedė prie keistos formos determinizmo, reiškiančio idėją, kad visa, kas pasaulyje atsitiko, buvo paprasčiausiai būtinas žingsnis einant prie bet ko, kas įvyko po to. Tai buvo dalis proceso, dalis pažangos. Ir tai buvo pasitelkiama pateisinant vergų darbą, badą, siaubingą skurdą ir dar siaubin-

gesnį turtą. Didieji ir toliau valgys mažuosius. Pažanga.

Chestertonas šią idėją vadino „ganėtinai keista gamtos garbinimo atmaina, kuri yra ne tiek saulės ar griaustinio, o veikiau rūko garbinimas“. Pažangiečiai laikosi įsitvėrę ateities miglų.

XX amžiuje gimimų kontrolė ir abortai buvo laikomi pažangos ženklais. Tada eutanazija. Dabar homoseksualų santuokos. Ir taip toliau. Šių idėjų šalininkai nuolatos kalbėdami apie jas referuota į Pažangą. Kur link?

Ir kas gi nuolat buvo kaltinama dėl buvimo kliūtimi kelyje į pažangą? Neabejotinai tai yra Katalikų bažnyčia. Taip, Bažnyčia stoji prieš skurdą ir badą. Taip, Bažnyčia stoji prieš negimusiųjų žudymą. Taip, Bažnyčia stovėjo kelyje tų suklaidintų sielų, kurios, sekdamos savo

iškrypusiais troškimais, keliavo į susinaikinimą.

Katalikų bažnyčia visada buvo už tikrą pažangą. Mes galvoje turime realų tikslą. Tai yra Dangus. Dievobaimingumo įkvėpti darbai turi tikslą padėti mums patekti į Dangų. Labdara yra skirta padėti kitiems ten patekti. Garbinimo ir adoracijos veikla yra pasirengimas Dangui. Tikrą pažangą lengva išmatuoti. Ar ji priartina mus prie Dievo, ar ne? Ar ji priartina pasaulį arčiau Dievo, ar ne?

Chestertonas teigia, kad kartais, norėdami žengti į priekį, turime žengti atgalios. Tai reiškia, kad, norėdami grįžti į teisingą kelią, turime apsigręžti ir nukelti iki jo. Tai yra vadinama atgaila. Atgaila yra pats pažangiausias dalykas, kurį galime atlikti.

Versta iš „The Distributist Review“

Leidėjai: Gyvybės Lietuvos sąjūdis ir VŠĮ Aštuntoji diena
Redaktorius: Andrius Navickas
Korektūra: Marija Keršanskienė
Maketas: Rūta Žebuolytė
Pasiteiravimui: andriusnavickas@gmail.com
 Tel. 867751224
Tiražas: 25 000 egz.
Spausdino: Lietuvos ryto spaustuvė

Šis laikraščio numeris išleistas išskirtinai iš Sąjūdžio signatarų lėšų.

GYVYBĖS LIETUVOS SĄJŪDIS pradėjo burtis.

Laikraštis – svarbi pastanga aiškiau išskleisti mūsų tikslus ir tiesti ranką bendražygiams. Labai svarbu burti Sąjūdžio ambasadorius visoje Lietuvoje, rengti diskusijas, sukurti stiprų žmonių tinklą. Esame stiprūs tiek, kiek turime vertybių pamatą, ir sugebame veikti kartu.

Rašykite – andriusnavickas@gmail.com.

Jums patiko laikraštis? Norite, kad būtų leidžiami ir kiti jo numeriai? Pritariate GL Sąjūdžio veiklai ir norite, kad jis stiprėtų? Tai didelė dalimi priklauso ir nuo jūsų. Nelikite vien pasyvūs stebėtojai. Paremkite laikraščio „Gyvybės Lietuva“ leidybą.

Paramą galite pervesti Viešajai įstaigai „Aštuntoji diena“ (būtinai pažymėkite, kad laikraščiu).

Įm.k. 303390409
 Ne PVM mokėtojas
 Įm. bankas SEB
 Banko kodas 7044
 Sąsk. nr.
 LT067044060007984351